I.L. Caragiale
Ioan Gherea

Nevinovățiile viclene

Roman publicat în anul 1920
în revista „Viaţa românească”
anul XII, nr. 4-6.

ROMANIA INEDIT

I.L. Caragiale şi Ioan Gherea

Nevinovățiile viclene

– Roman –

Roman publicat în anul 1920
în revista „Viaţa românească” anul XII, nr. 4-6.

Versiune electronică:
[V1.0]

Corectură [V1.0]: iunie 2023

Nevinovățiile viclene

Es ist eine herrilche Sache um die Unschuld,
nur es ist auch wiederumsehr schlimm,
dass sie sich nicht wohl bewahren
lasst und leicht verfuhrt wird.
Kant, Die Metaphysik der Sitten

Detràs de la cruz està el Diablo.
Proverb spaniol.

I

Jupâneasa, târşâid papucii în picioarele goale, mergea spre cişmea. Braţul stâng îl ţinea încordat şi îndepărtat de trup pe când în celălalt legăna în aerul palid şi subţire al dimineţii de vară o găleată plină de lături. Răsturnă, cu o mişcare avântată, găleata în albia de piatră înverzită a cişmelei, o aşeză înăuntru şi dădu drumul apei. Apa ţâşni într-un şiroi luminos, care se sparse în stropi pe fund, şi urmă într-un clocot ce devenea din ce în ce mai adânc.

Apoi jupâneasa ridică găleata plină şi porni înapoi cu acelaşi mers opintit şi asimetric.

Între munţii uşori din depărtare şi brazii întunecaţi din grădină se întindea un cer ameţitor de adânc şi de limpede. Ziua se vestea caldă în miresmele leneşe ale vântului ce trezea din frunzişuri răcoarea umedă a dimineţii.

Strâmtă şi împrejmuită de uluci verzi, grădina îşi închidea, între brazde de iarbă, răzoare de pansele şi de părăluţe; doi trandafiri grei de boboci se înălţau subţiri peste celelalte flori. Ultimele ploi luaseră

prundişul de pe cărări, arătând pe alocurea pământul negru.

De după muntele păduros şi zbârlit din apropiere răsărea soarele scăldând în lumină un colţ al grădinii, unde doi porumbei ciuguleau dintr-o brazdă. Zidul alb al casei se lumină, iar geamurile deschise în întunericul amorţit al odăilor se aprinseră pe rând.

În bucătărie începură glasuri şi zgomot de tingiri şi de uşi lovite. În catul de sus o aripă de geamlâc bătută de soare se deschise, săgetând peste prundiş şi răzoare o frântură de sclipire; o fetiţă cu obrazul somnoros, cu părul scurt şi încâlcit, cu ochii orbiţi de lumină se ivi în pervazul ferestrei deasupra grădinii pestriţe şi vioaie.

Sanda se sculase prea devreme. Vedea că dimineaţa de abia începuse şi se gândea cu frică la ceasurile ce-avea să le petreacă singură în plictiseală. Vântul care-i mângâiase cămaşa pe trup o făcea să tremure puţin. Sta în mijlocul odăii, frecându-şi ochii cu mâinile şi un picior gol de celălalt. Căscă şi se întoarse iarăşi în patul alb şi mototolit.

Închise pleoapele roşii peste pătratul de cer încins ce-l vedea în fereastra deschisă şi nu mai făcu nicio mişcare, dar gândurile urmară să treacă prin minte tot atât de treze. Se gândi că în odaia de alături verii el mici dormeau adăpostiţi de perdelele lăsate şi le invidie somnul care desigur avea să dureze până la ceasul ceaiului.

O suflare de vânt care-i ajunse patul o făcu deodată să se gândească la iarba umedă de rouă din grădină; şi deschise iarăşi ochii către fereastră.

Se sculă, de rândul acesta decisă, şi începu să se spele şi să se îmbrace cu dinadinsul încet, ca să sfârşească cât mai târziu.

Rând pe rând, ţinând ciorapii în mână, pieptănându-se sau încălţându-se, privea afară la munţi. Seara, culcându-se, îşi aruncase albiturile la întâmplare şi acum, în amestecul lor, nu mai găsea pantalonii. Îi căută leneşă, fluierând între dinţi şi găsindu-i, nu se grăbi să-i pună.

În casă nu se auzea încă niciun zgomot. Sanda era aproape gata şi nu ştia cu ce să-şi mai întârzie îmbrăcatul. Se duse iar în fereastră şi privi spre muntele vânăt din zare, îngrijorată să nu vadă vreun nor, acolo de unde de obicei se vestea ploaia. Dar muntele îşi îmbina tăios culmile cu cerul limpede şi fără pată. Şi, cu gândurile zăpăcite şi cu

coatele rezemate de pervaz, rămase multă vreme în fereastră. Când privirea îi alunecă în grădină văzu magazia de lemne din fund şi, lângă dânsa, cutia de crochet.

Cu o mişcare bruscă se-ndepărtă de fereastră şi isprăvi îmbrăcatul în grabă, gândindu-se cu interes la crochetul ce avea să-l aranjeze.

Când Sanda coborî în grădină, o găsi înecată toată în soare şi mărginită de umbra tufişurilor. În lumina crudă, florile îşi exagerau culorile pestriţe, răsărite din pământul negru. Sanda se duse la trandafirul cel galben şi culese bobocul ce înflorise peste noapte: apoi se îndreptă spre cutia de crochet smulgând cu buzele, petală cu petală din floare.

Dând la o parte ciocanele şi mingile din lădiţa veche de lemn, scoase fiarele îndoite, care zbârnâiră scăpând din strâmtoare şi, trudindu-şi cu convingere trupul de copil, le înfipse în locurile obişnuite ale pământului bătătorit, unde găuri lăbărţate aşteptau.

În dimineaţa transparentă şi colorată, Sanda zâmbea. Era prea înaltă pentru vârsta ei de treisprezece ani. Subţire, în rochia scurtă, cu umerii puţin strâmţi şi căzuţi în jos, cum se pleca să înfigă fiarele, lungimea braţelor şi a picioarelor se accentua. Conturul delicat al sânilor şi al şoldurilor abia se putea ghici sub haină.

Plecându-se, părul îi dădea câteodată în ochi; şi atunci, cu un gest pronunţat de femeie, îl potrivea răsfirându-l între degete şi descoperind, între pletele scurte, obrazul rotund care părea puţin ostenit de povara ochilor mari. Şi cum privea la fiarele fixate în pământ rezemându-se de un ciocan de crochet, cu soarele adâncindu-i umbrele din obraz, acesta semăna cu chipul unui sfânt-Ioan copil dintr-o icoană.

II

În umbra uşoară a terasei, faţa de masă albastră se lumina între ceştile şi farfuriile albe şi lucioase. Două ceainice de argint, unul înalt şi subţire, celălalt mic şi îndesat, fumegau aşteptând. În jurul unul borcan cu miere câteva viespi zburau zbârnâind. Un coş împletit sta încărcat cu pâiniţe şi cu cornuri.

Pe lespezile scării, pe o pernă adusă din casă, şedea Sanda. Citea, potrivindu-şi din când în când cutele rochiei sau trăgându-şi ciorapii. În romanul de pe genunchi, eroul care-şi regăsea arareori eroina pentru ca în curând să o piardă din nou, mulţumită unui complicat complot, mânat de interese duşmănoase tinerilor, se afla la a treia regăsire. Sanda îşi exprima satisfacţia în faţa succesului personajelor simpatice, muşcându-şi pieliţele dimprejurul unghiei şi prin strălucirea ce-i zâmbea în ochi. Romanul mai conţinea încă un vraf de foi necitite şi Sanda nu putea pricepe ce s-ar mai putea întâmpla după o întâlnire atât de definitivă. Se scărpină în cap, încruntându-se şi căscând. Despărţirea cu suferinţele ei îi era dezagreabilă şi ceea ce urma întâlnirii, indiferent – căci dânsa nu cunoştea din dragoste decât formele exterioare, şi se mulţumea pe deplin cu această cunoştinţă. Auzea adesea lucruri şoptite misterios, dar nu le pricepea, fiindcă taina lor nu o interesa.

Aşează lângă dânsa cartea deschisă cu scoarţele în sus şi rămase gânditoare, fără să se gândească la nimic precis din roman, urmărind detalii vagi, departe de terasa în care sta şi de grădina la care privea. Când se auzi chemată pe nume, Sanda tresări speriată şi se sculă încordându-şi braţele şi picioarele amorţite.

În hârşiit de scaune şi-n zgomot de guri lumea se aşeza la masă. Sanda se repezi la unchiul Pavel şi la mătuşa Cecilia şi-i sărută pe rând; apoi se trânti pe scaun lângă verii el izbind piciorul mesei, deasupra căreia porţelanurile răspunseră cu ciocnituri felurile.

Baby şi Riri, cu feţe încă somnoroase, urmăreau atenţi zborul zvâcnit al viespilor împrejurul mierii. Mama lor, mătuşa Cecilia, cu braţe uscăţive şi mâini îndemânatice, cu părul ce se întuneca sub bonetă, cu capotul învolt de tulpan, fără să ia seama de zgomotul dimprejur, turna din ceainic în ceşti lichidul fierbinte şi auriu.

Pe masă, lângă unchiul Pavel, un maldăr de gazete sta umflat, purtând pe deasupra o carte poştală. El, luând între degete dreptunghiul de carton înnegrit de slove, dădu capul pe spate şi-l privi din depărtare prin ochelarii ce încălceau strâmb şi aproape de aripi, nasu-i solid şi învineţit de fire subţiri. Nările îi mişcau atât de atente încât părea că citeşte cu dânsele. După ce sfârşi, puse cu grijă cartea lângă şerveţel, scuturã cu un gest brusc al capului ochelarii de pe nas,

şi se întinse după zaharniţă.

„Cecilio, vine azi Radu”, zise el cu glasul schimbat de sforţarea braţului. Mătuşa Cecilia dădu din cap. La masă domnea linişte şi doar câte un sorbit trecea prin tăcere.

Mama se sculă de la masă, porni către uşă, se-ntoarse, şi căutând cheile printre ceşti. „Vine Radu? Să-i dăm odaia din dos? În cea albastră se vopseşte. Ce zici?” Unchiul Pavel ridică ochii la dânsa şi-i răspunse: „A din dos? Cum zici tu. Vine singur; Elena a rămas acasă. Merg diseară să-l iau de la gară”. Apoi luă o ţigaretă din tabacheră, o aprinse şi începu să tragă dintr-însa tacticos.

Baby şi Riri plictiseau pe Sanda cu întrebări, la care ea răspundea indiferent, privind interesat la cartea poştală de lângă şerveţel.

După ce isprăvi ţigareta, unchiul Pavel se sculă de la masă, trecând anevoie printre scaune mângâie în treacăt pe Sanda pe cap şi intră în odaie.

Baby se chiora prin şervet la lumina soarelui şi lovea în chip ritmic cu gheata piciorul mesei. Riri, cu gura întredeschisă şi amestecând zgomotos ceaiul cu linguriţa, se uita la Sanda care, dusă pe gânduri, fărâma între degete miezul unei pâiniţe.

Radu, vărul ei de-al doilea, avea cincisprezece ani, cu doi ani mai mult decât dânsa, şi Sanda se gândea că nu-l mai văzuse demult, de când fuseseră împreună la băi de mare. Îşi aducea aminte că nici unul, nici altul nu făceau băi şi că se jucau după-amiezi întregi culegând scoici sau săpând canale. Sanda se bucura de venirea lui Radu amintindu-şi cât de bine petrecuseră atunci; şi alte gânduri, uşoare şi neprecise, sporeau bucuria.

Copiii se sculaseră şi ei de la masă şi mergeau tustrei către locul de crochet prin soare, Sanda mai mare la mijloc, iar Baby şi cu Riri lovindu-se mereu de dânsa şi vorbind tare, amândoi deodată.

Zgomotul uscat al mingilor lovite de ciocan, tulbură aerul liniştit. Porumbeii gongăneau pe-ntrecutele. Gazetele împrăştiate pe masă fâşâiau înfiorate de vânt. Răzoarele erau năpădite de lumină. Arborii abia îşi mai tremurau umbrele vinete.

Un cocoş cântă răguşit.

III

Radu pleca pentru întâia oară singur la drum. Cu toate grijile responsabilităţilor acestui fapt, se simţea fericit, pentru că în această călătorie de un fel nou, el vedea un simbol al maturităţii şi al independenţei.

Dar când îi venea în minte vreo dificultate mai serioasă ce ar fi putut să întâlnească în cale, o eventuală tutelă îi părea mai puţin demnă de dispreţ.

Dificultăţile puteau fi felurite şi fără număr: trăsura putea să sosească prea târziu sau să aibă cai prea înceţi; la ghişeul de bilete putea fi prea mare înghesuială şi se putea isca un conflict cu vreun oarecare alt competitor care în imaginaţia lui Radu, lua aspecte variabile dar întotdeauna de temut. Hamalul nesosind la vagon, lipsa de locuri în compartimente şi alte încurcături ipotetice se alternau, egal de neplăcute, în fantezia lui.

Mâncase la masă în silă, sub ochii atenţi ai mamei, care amesteca în monologul ei neîntrerupt cuvinte de dojană pentru lipsa de poftă de mâncare cu sfaturi inutile pentru călătorie şi cu comisioane pentru fratele ei, unchiul Pavel, pentru mătuşa Cecilia şi pentru copii.

După ce sfârşi prânzul, Radu se sculă de la masă şi începu să se plimbe prin odăi, aşteptând cu nerăbdare trăsura şi privind cu atenţie în toate colţurile casei să vadă dacă nu a uitat vreun lucru. Din când în când se oprea în faţa celor două geamantane, celor trei mantale şi a tartanului, numărându-le şi întipărindu-şi din nou în memorie numărul lor pe care trebuia să-l strige hamalului.

Când sosi trăsura, Radu voi să plece numaidecât, dar privind la pendula din perete, îi fu ruşine să-şi mărturisească graba. Şi astfel ultimul sfert de ceas de aşteptare îi fu mai dezagreabil cu mult decât şi-ar fi închipuit. Pendula nu-şi urnise încă acul cel lung până la minutul în care Radu urma să-şi ia rămas bun de la mama, când el făcu aceasta, contrar hotărârii luate, învins de o nerăbdare ce îşi râdea de orice vanitate.

Afară era cald, şi la pâclă se adăuga tristeţea unei după-amiezi de duminică, vara, în oraş. În mirosul de praf şi de stofă veche al trăsurii cu coşul ridicat din pricina arşiţei, Radu încercă să simtă păreri de rău pentru trecătorii care trebuiau să-şi petreacă vara în oraş, pe când el

pleca în vilegiatură. Dar sentimentul de superioritate izvorât din aceste gânduri îi fu înăbuşit de grija vagă ce-i apăsa pieptul. Imobilizat între bagaje privea, plecându-şi capul, la magazinele cu obloanele lăsate, la arborii stufoşi şi prăfuiţi, şi-şi exterioriza neliniştea muşcându-şi buzele.

Gara vopsită galben, cu acoperişul de tablă, zăcea greoaie în soare şi în zăpuşeală. Pe scările de la intrare câţiva hamali în hainele lor colorate, se odihneau. Un bragagiu îşi vindea marfa în mijlocul câtorva femei legate la cap şi cu boccele în mână. Într-o trăsură stingheră, umbrită de castanul din mijlocul pieţii, dormea birjarul.

Timbrul vocii lui Radu fu nesigur şi neaşteptat, când chemă pe hamalul răsărit de pe scară, ca să-i încredinţeze bagajul. Această inflexiune îl micşoră în propria-i imaginaţie şi sub asemenea penibilă impresie, Radu, urcând treptele, intră deodată în răcoarea dinlăuntrul gării.

Pe deoparte, trecând pe lângă locul unde se înregistrau bagajele mari şi observând oarecare îmbulzeală, fu sincer mişcat de atenţia mamei care i-l expediase cu o zi înainte, pe de alta însă se întrista de incapacitatea lui practică. Dar faptul că putuse obţine biletul de tren cu uşurinţă şi că lăsase chiar să-i treacă înainte o cucoană venită după dânsul, îi ridică iarăşi moralul.

Compartimentul de vagon încins mirosea a fum şi a muşama. Roşul catifelei se ascundea sub praf şi sub funingine. Un călător probabil zgâriase cu un diamant diverse nume, alternându-se cu desene rudimentare, pe geam. Pe jos mucuri de ţigarete îşi împrăştiau cenuşa. Un călător gură-cască sta cu mâinile la spate, studiind liniile frânte ce reprezentau pe o hartă din perete căile ferate. Radu se aşeză într-un loc lângă fereastră, îşi numără încă o dată bagajele cu privirea şi căută un gând ca să-l poată urmări. Dar nu găsi decât frânturi, căci îi mai trebuia încă plecarea trenului ca să-i liniştească ultima grijă. Trenul fluieră, se poticni puţin şi porni lin, scârţâind din încheieturi. Sentimentul ireparabilului în faţa acestei acţiuni, care consuma definitiv plecarea, trecu prin sufletul lui Radu şi se stinse curând sub ţăcănitul ritmic al roţilor pe şine.

În cadrul ferestrei câmpiile îşi ondulau grânele înalte în linii largi. Lanurile de grâu îşi plecară spicele delicate; porumbul îşi înălţa lujerii ţepeni din mijlocul frunzelor late; un câmp strâmt şi stingher de floarea soarelui bălţa galben verdeaţa schimbătoare dimprejur.

Radu îşi odihnea sufletul obosit de întâmplările precipitate ale zilei. Trenul încetini ritmul roţilor şi se opri clănţănind în gara mică şi pustie.

Un călător coborî din clasa a treia târând după dânsul un coş cu cireşe. Din arborii lucioşi de razele soarelui păsări ciripeau alene. Pe peron o găină ciugulea din firele rare de iarbă crescute între lespezi. Trenul se opinti şi porni iar, salutat de şeful gării care ţinea de mână un copil cu picioarele strâmbe.

Radu se lăsă din nou legănat de aromeală. Câmpiile în treacăt se reîncadrară în fereastră sub privirea-i obosită. Parii de telegraf se urmau la intervale egale, urcându-şi sau coborându-şi pe geam nivelul firelor de sârmă. Pe drumul prăfuit, trei ţărani trecând mici în depărtare se cufundară în amintirea lui Radu cu nişte păpuşele de lemn ce jucaseră un rol important în copilăria lui. Şi adormi.

Trenul trecea printr-o vale strâmtă croită între munţi. Mirosul rece şi umed al amurgului pătrunsese în vagon prin geamul lăsat. Radu deschise ochii; se uită la ceas grăbit: mai avea douăzeci de minute până la sosire. Rămăsese singur în compartiment. Dădu jos din plasă bagajele. Scoase capul pe geam: era răcoare. În gâfâitul locomotivei care urca la deal auzi freamătul brazilor întunecoşi şi zgomotul unei cascade ascunse de pădure.

Şi abia acum Radu avu timp să se bucure de sosirea apropiată.

IV

În mirosul brazilor, înnegrindu-le crengile, seara cobora tot mai albastră. În grădină florile îşi stingeau pe nesimţite culorile. Baby şi Riri udau răzoarele cu stropitori de jucărie, după indicaţiile mamei, mătuşa Cecilia, care din când în când se apleca să smulgă vreo buruiană. Pe masa din pridvor Sanda potrivea muşcatele dintr-o glastră aşezată la mijloc între farfurii.

Trenul de seară cu care venea Radu, intrase în valea în care se adăpostea orăşelul de vilegiatură, şi pufăitul lui răsuna între cele două dealuri, grăbit şi accentuat.

Aşteptarea îi adunase pe toţi în pridvor şi-i făcuse tăcuţi.

Trenul se oprise la gară, şi doar o vacă păscând în curtea de alături suna în clipe neegale din clopotul ce-i atârna de gât.

Un huruit din ce în ce mai apropiat brăzdă liniştea, până ce trăsura veche se opri, ajungând în faţa porţii. Unchiul Pavel şi cu Radu, mişcându-se stângaci între bagajele pe care voiau să le dea jos, se confundau în ceaţa serii cu dânsele. Familia întreagă din pridvor, împreună cu cele două jupânese, se repezise către trăsură, din care unchiul Pavel şi cu Radu coborâră, făcând-o să se aplece de două ori ostenită şi scârţâitoare. Doar Baby sta despărţit de grupul gălăgios şi vesel din poartă şi, în faţa trăsurii, punea birjarului care aprindea felinarele, întrebări despre cal.

În răcoarea înviorătoare a munţilor, după călătoria lungă cu vagonul fierbinte şi prăfuit, Radu se simţea ciudat de uşor şi pătruns de o zăpăceală plăcută.

Intrară cu toţii în odaia luminată. Lui Radu, copleşit de mulţimea impresiilor îngrămădite într-o singură zi, i se părea că e departe şi străin de cei ce-l înconjurau.

Cu copiii care, droaie după el, manifestau zgomotos, merse în odaia de baie să se spele. Sanda îi indică prosoapele destinate feluritelor întrebuinţări, îi arătă săpunul şi-i explică mecanismul robinetelor. Baby şi Riri ieşiră din odaie. Cum Sanda şi cu Radu rămaseră singuri, ea îşi întrerupse ultima explicaţie, privind la o pată de pe bluză, astfel că el întâlnindu-i privirea şi neştiind cu ce să umple tăcerea, încercă un zâmbet. Sanda deschise uşa şi plecă strigându-i:

— Grăbeşte-te, că stăm la masă!

Radu căută un răspuns, dar renunţă în faţa uşii care se închisese.

Zâmbind încă, dădu drumul la apă, şi prin plescăitul ei amestecat cu glasurile din coridor, asculta încă în urechi, insistent şi vâjâitor, mersul zăngănit al trenului. Era mulţumit şi-i părea că visează: deodată se trezi tot zâmbind, în faţa oglinzii, ştergându-se cu prosopul pe obraz. Se îmbrăcă în grabă şi ieşi.

Ceilalţi îl aşteptau aşezaţi la masă în pridvorul ce se mărginea între zidurile albe, luminate de o lampă electrică, cu întunericul imobil şi solemn.

Din timp în timp un foşnet de arbori vestea o undă de vânt, care îndată mătura pridvorul umflând şerveţele şi sleind mâncărurile în farfurii.

O ultimă pală de lucire străvezie mai desena abia la apus conturul văii tăiate în doi munţi. Cişmeaua din curte ciuruia continuu şi liniştit. Goarnele de la cazarmă se topeau în văzduh, false şi depărtate.

Unchiul Pavel, mestecând accentuat, punea întrebări insistente şi bolborosite lui Radu, care de fiecare dată îl privea drept în ochi lăsând furculiţa în farfurie şi răspunzând cu luare-aminte.

— Da' Elena ce mai face?

Radu, care nu-şi putea închipui vreo schimbare în viaţa monotonă a mamei lui, rămase o clipă nedumerit şi răspunse apoi cu glasul nesigur:

— Mama?… bine, a pus să zidească la moşie. D-aia nici nu vine. Pleacă săptămâna viitoare.

Pe urmă se plecă iar în farfurie şi începu să desfacă cu grijă carnea de pe un picior de pui, hârşâind din când în când cuţitul de furculiţă.

Căzuse rouă. Radu avea nasul şi mâinile reci şi sângele i se urcase în obraji şi în urechi.

În vremea conversaţiei Sanda isprăvise pieptul de pui şi privea la Radu, dorind să-i pună o întrebare pe care nu o găsea.

Pe masă jupâneasa adusese o farfurie încărcată cu fragi. Boabele roşii şi lucioase se-ngrămădeau printre altele verzui şi tari într-un conglomerat parfumat. Se cufundară cu toţii în alesul boabelor coapte de cele crude, care rămâneau singure în farfurii, pe măsură ce acestea se goleau. Linguriţele scrâşneau frecându-se de zahărul ce zăcea sub maldărele de fragi.

Întunericul se adâncise. Un fluture de noapte îşi izbea în vibraţii uşoare aripile de para electrică. Un fluierat depărtat de locomotivă sfâşia tăcerea prelungindu-se în răsunetul munţilor…

Jupâneasa aducea cafelele.

V

Afară se luminase demult.

Radu se trezi în mijlocul unor ciocănituri la uşă. Amorţit de căldura somnului, rămase o clipă nedumerit neştiind unde se află. Îşi aduse brusc aminte, pe când vocea Sandei, urmată de noi ciocănituri îi vestea râzând ceasul ceaiului. Radu răspunse cu un „da” scurt şi răguşit. Era mirat de intimitatea Sandei, care îl deşteptase tutuindu-l, şi măgulit de aceasta se căia de răspunsul său prea laconic. Sculându-se, enunţă în sine diverse alte răspunsuri care ar fi putut înlocui pe cel dat.

În faţa oglinzii luminate crud, Radu îşi lega cravata. Suprafaţa lucitoare îi răspundea cu minuţiozitate chipul; gulerul nu voia să se închidă de tot; îl împinse cu degetele şi pânza albă se pătă. Nerăbdător luă un altul din geamantan, dar abia un al treilea guler îl mulţumi. Cravata nu aluneca şi cu greu izbuti s-o înnoade. Încă puţin strâmbă şi burduşită.

Îşi privi în oglindă fruntea strâmtă şi dreptunghiulară, cu nasul subţire, străin de obrazul copilăros, cu buzele greoaie, cu ochii care-şi stingeau lumina în faţa arămie, pătată de coşi şi de urmele lor. De când simţise că începe să se schimbe, băgase de seamă că şi faţa îi lua aspecte trecătoare, care îl întristau toate prin mediocritatea lor. De data aceasta îşi încuraja sentimentul, examinându-se cu de-amănuntul şi imaginând impresia ce-ar putea face asupra unei persoane văzându-l pentru întâia oară.

Un coş care sta să-i răsară deasupra buzei, îl tulbură cu deosebire.

Cu un gest exprimând o nepăsare, pe care nu o simţea în realitate, se îndepărtă de oglindă şi deschise uşa să-şi culeagă ghetele, ce aşteptau curăţite în prag.

Întorcându-se cu ele în mână, se văzu iarăşi mai de departe în oglindă, şi acum în treacăt i se păru că chipul răsfrânt era mai agreabil decât crezuse adineauri. Îşi aduse aminte de cucoana bătrână, pe care, cu câteva zile înainte, o găsise acasă venind de la şcoală, şi care, după ce îl sărutase, spusese mamei lui: „Se face băiat frumos”. Apoi se gândi la Sanda şi văzând lângă pat oala de noapte burtoasă şi înflorită, se grăbi să o ascundă dedesubt.

Coborând treptele, Radu fu asediat de Baby şi de Riri, care i se

agăţară de trup, încercând să-l târască şi frământându-l în loc. Dânsul îi potolea mângâindu-i şi privea către Sanda care-şi rezema mâna de clanţa uşii. Uşa deschisă lăsă vântul răcoros şi parfumat să se umfle pătrunzând în odaie. „Vai ce leneş eşti! Noi am sfârşit demult cu ceaiul”. Şi Sandei, care ieşise în grădină, i se lipi gulerul fluturând de obraz.

Când ajunse cu franzeluţa în mână pe locul de crochet, Radu simţea încă fierbinţeala ceaiului sorbit în grabă. Riri şi Baby se certau într-un colţ pe un ciocan, superior prin banda de lac stacojiu ce şi-o păstrase intactă. Sanda şi Radu aleseră la întâmplare câte un ciocan.

Pe locul puţin ondulat şi prin pietriş, mingile porneau pe căi neprevăzute cu un ciocnet sec. Radu îşi construise în grabă tot planul jocului; vedea în minte toate loviturile afară de ultimele două-trei, pe care le lăsase nehotărâte, neştiind dacă el trebuia să câştige sau să lase pe Sanda să lovească pichetul mai întâi. Ondulaţiile terenului, ale cărui vicleşuguri Radu nu le cunoştea, schimbară însă aspectul jocului. Sanda, ajutată de o putere misterioasă, ajunsese departe, urmată de mingea lui Baby. Riri, preocupată de o râmă care înainta târându-se printre bulgării de pământ dintr-un răzor, pierduse orice emulaţie şi juca în silă.

Câteva găini rotunde şi pestriţe ca nişte basmale, fâlfâiau arare din aripi, călăuzite de un cocoş opintit şi trufaş. Când se apropiată de răzorul râmei, Riri se repezi după dânsele cu ţipete sălbatice. Găinile se împrăştiară terorizate şi zgomotoase, urmate de cocoş care-şi pierduse tot prestigiul.

Radu rămăsese la fierul al treilea; niciuna dintre lovituri nu se potrivea şi mingea indecisă înainta oscilând şi înconjurând întotdeauna fierul. Radu zâmbea, dar în fundul sufletului îi creştea obida. După fiecare încercare dădea din umeri cu gesturi exagerate, uitându-se la tovarăşii de joc. Nu putea ierta Sandei că dânsa avea să câştige partida fără să datoreze aceasta superiorităţii lui. Văzând că-i scapă prilejul, dorinţa să o stăpânească îi creştea.

Mingile Sandei şi a lui Radu se aflau apropiate. Radu pierduse orice indulgenţă faţă de Sanda, ochi îndelung şi lovi cu sete. Mingea lui, ispitită de o asperitate a terenului, trecu pe lângă a Sandei fără să o

atingă şi se izbi cu zgomot în zidul îndepărtat.

Entuziasmul Sandei izbucni într-o exclamaţie de dispreţ amestecat cu triumf: privi la Radu, apoi, pufnind de râs, îi mimă gestul de deznădejde şi, trecând pe lângă dânsul, îl împinse.

În odaia umbrită de perdele, Radu, înfundat între pernele de pe divan, urmărea cu ochi tulburi desenele covorului de pe jos, fredonând ostentativ o frântură de vals, prin care căuta să-şi ascundă necazul.

Sanda, în picioare lângă masă, spăla într-un castron nişte căpşune. O muscă i se aşeza mereu pe obraz, şi ea, având mâinile ude, o lovea cu braţul. Din când în când privea la Radu, care tot de atâtea ori fredona mai tare şi-şi muta privirea din loc.

Sanda era indulgentă, fiindcă se simţea triumfătoare. Printre căpşune găsi una neobişnuit de mare. Roşie şi diformă ca ciupită de viespi, semăna cu un cap de paiaţă. Oftă zâmbind, şi se apropie de Radu, ţinând căpşuna de coadă între degete.

— Uite ce mare e… şi i-o duse la buze.

Ca pe un simbol al împăcării, dânsul, cu dinţii, îi culese dintre foiţele verzi carnea dulce şi parfumată.

VI

Prietenii Sandei şi ai copiilor aveau să vină în vizită pe la patru după-amiază, şi Sanda pregătea de cafea în sufragerie. Tăia tarta de caise în felii şi dădea fiecăreia numele unul viitor consumator. Cinci felii rămâneau fără stăpân. Un cozonac aştepta încă întreg, rotunzindu-şi forma de burete. Riri, ţinându-se după Sanda şi dându-i sfaturi care cerşeau o aprobare, îşi închipuia că o ajută.

Plouase toată noaptea şi acum aerul era liniştit şi rece. Un singur nor neted, învelea amorţit şi alburiu întregul cer, înecând vârfurile înalte ale munţilor.

Baby stătuse la geamul dinspre stradă, aşteptându-şi prietenii. Plictisit de aburul nărilor, care-i tulbura geamul şi vederea, ieşise în mantaua mică de ploaie la poartă. Se temea de o ploaie ce-ar fi putut izbucni, împiedecând invitaţii să iasă, şi era furios pe dânşii că n-

aveau prevederea să pornească mai din vreme.

Se răzbună păcălind pe Sanda şi pe Riri prin vestea mincinoasă şi repetată a sosirii celor aşteptaţi.

Dar cum farsa nu mai prindea şi fusese primită într-un chip ofensator şi aspru de Riri, cu asentimentul Sandei, Baby se instală pe un scaun în mijlocul odăii, unde împiedica circulaţia, şi-şi vărsă focul insultând deopotrivă pe prezenţi şi pe absenţi.

Radu, intimidat de rolul necunoscut pe care avea să-l joace şi, neluat în seamă, răsfoia pentru a treia oară o revistă tehnică ilustrată, din care nu pricepea nimic, când strigăte sincere ale lui Baby convinseră lumea că invitaţii soseau cu adevărat.

Poarta scârţâi hârşiind pământul şi înţepenindu-se ca de obicei, întredeschisă, lăsă să treacă rând pe rând de trei ori câte un copil cam de acelaşi înălţime, fiecare în câte o manta cenuşie de ploaie cu gluga ridicată. Apoi intră guvernanta, înaltă şi subţire, fără graţie, şi indiferentă faţă de bucuria primirii.

Abia când ajunseră în odaie şi-şi dezbrăcară mantalele, fiecare dintre noii veniţi luă o figură personală.

Cei doi băieţi, mai mari decât Baby, se asemănau atât de mult, încât nu se putea şti care e mai urât. Aveau aceleaşi urechi mari şi străvezii de o parte şi de alta a obrazului ruginit de pistrui.

Fetiţa, mai drăguţă, îşi perdea şi ea slaba superioritate prin asemănarea cu fraţii ei. După primul acces de bucurie convenţională, Sanda îi privi cu dezgust, neînţelegând de ce îi aşteptase cu atâta plăcere.

La masă, prezenţa guvernantei împiedica orice exces. Sanda îşi servea musafirii cu un aer de dispreţ. Sta lângă Radu, căruia îi punea în farfurie bucăţile cele mai mari de prăjitură. Baby de asemenea uitase bucuria aşteptării şi se uita cu jind la bucata de tartă rămasă încă intactă în farfuria musafirului din dreapta. În colţul lor, Riri şi cu fetiţa nou venită, păreau că se înţeleg mai bine, mâncând amândouă zgomotos şi cu spor. Radu canonea între degete colţul unui şerveţel, punând întrebări serioase Sandei care, răspunzând pe acelaşi ton, îşi părea a fi stăpâna casei.

Baba-oarba era în toi. Un râs general, care nu se stingea niciodată

cu totul, izbucnea din vreme în vreme răpăitor. Două scaune zăceau trântite pe jos cu picioare ameninţătoare; un vas răsturnat îşi vărsase pe covor apa, ce se prelingea de pe masa pe care florile muiate se risipiseră; macatul de pe divan era târât pe jos între picioare; singur pianul rămăsese neatacat graţie formei lui masive şi refractare jocului. Guvernanta neputincioasă, privea dezastrul încercând să-l repare pe-alocurea.

Radu şi Sanda care uitaseră de orice demnitate, îi atrăgeau şi pe ceilalţi în vâltoare. Baby, care fusese prins după multă vreme de unul din băieţi, prinsese la rândul lui pe Radu, care încerca tocmai să se vâre sub canapea, şi-i ghicise numele recunoscându-i stofa pantalonului.

Radu, cu braţele întinse, dibuia prin întuneric, sub o ploaie de perne. În râsul general distingea pe al Sandei, care suna din direcţii diferite, dar totdeauna apropiat. Deodată râsul Sandei încetă şi Radu se simţi tras pe dinapoi de surtuc. Într-o mişcare grabnică prinse un trup în braţe, şi simţi sub bluza Sandei umerii ce se căzneau să scape de îmbrăţişare. Regulile jocului şi cârpa care-i întuneca vederea, îi îndemnară să insiste asupra gestului. Sanda, pe deoparte, se gândi că trebuie să-l împiedice de a ghici pe cine prinsese şi deodată i se lăsă moale în braţe. Radu îi avea părul gâdilitor pe faţă şi genunchii apăsaţi pe ai lui. Fiecare îşi simţea obrazul fierbinte şi pe dânsul respiraţia grăbită a celuilalt.

Ceilalţi aşteptau într-o nerăbdare încordată rezultatul care întârzia. Şi Radu spuse numele Sandei cu glasul puţin înecat, pe când dânsa se dezlipea alene din îmbrăţişare.

Împreună cu musafirii care plecau, ieşi şi Radu. Voia să pună o scrisoare la cutie şi simţea dorinţa să umble singur şi repede. În curte respiră adânc frigul ceţos al serii.

Sanda urmărea de la fereastră cele trei mantale, călăuzite de guvernantă, ieşind pe poartă, şi pe Radu care îşi luă rămas bun şi coti grăbit la dreapta.

Apoi rămase gânditoare, cu nasul şi bărbia turtite de geam, privind la norii peste care creştea noaptea.

VII

Din gura groasă a robinetului, apa curgând într-o coloană cu suprafaţa aspră şi tulbure, arunca picături rotunde ce se prelingeau leneşe pe pereţii netezi ai băii. Apoi, căzând peste apa ce se adunase, începu să se frământe spumegând.

În cămaşa de noapte ţărănească, cu părul ridicat peste urechi şi cu picioarele goale, Sanda semăna a băiat. Se spăla pe dinţi în faţa oglinzii şi sub lumina dimineţii care se împrăştia uşoară prin fereastră, urmărind mişcarea periei peste dinţii înroşiţi de pastă, simţea, privind la chipul ei reflectat de oglindă, o mulţumire vioaie. Cu gâtul încordat şi cu capul dat pe spate, făcu gargară, schimbând clocotitul din gâtlej după deschiderea gurii. După ce isprăvi, stătu pe gânduri o clipă uitându-se la cer şi împinse geamurile lăsându-le întredeschise. Coloana lichidă bolborosea mereu: Sanda se întoarse şi închise robinetul, şi apa din baie liniştindu-se treptat, sa legăna alene între margini, înverzindu-şi adâncimile.

De afară, aripi de vânt rătăcite aduceau frânturi de vorbă. Glasul nehotărât al lui Radu, din grosimi răguşite se ascuţea pe alocurea, sub grindina cuvintelor pripite ale lui Baby.

Sanda în oglindă, îşi scotea încet cămaşa peste cap. Pânza frecându-se uşor de trup îl dădu un fior între umeri. Căscă şi se întinse. De afară ascultă sosind iar glasuri: se gândi că ar dori să fie şi dânsa cu Radu… sau să fie Radu aici cu dânsa… Din oglindă îi răsări făptura ei subţire şi albă, cu sânii abia rotunjiţi având în vârfuri câte un strâmt cerc pigmentat, cu braţele slabe şi fragile aninând cămaşa în aer, şi un val de sânge îi năvăli în obraji.

Se îndepărtă grăbită, şi intră în baie tremurând şi bălăcind. Un răsuflet de vânt făcu să se izbească geamurile. Glasurile sosiră amestecate într-un râs. Sanda ridica în mâini buretele greu de apă şi simţea răcoarea lipindu-i-se pe umărul şi braţele umede.

O muscă mare bâzâia pe sus şi, speriată, se izbea de tavan într-un zgomot plin; apoi cobora în spirală, pornea cu picioare grăbite, se avânta spre geam, zbârnâia şi se înălţa iar.

Sanda fredona un one-step frecând săpunul de mănuşa aspră pentru spălat, şi se gândea la o figură de dans, dând gândului o mai mare intensitate prin mişcarea reţinută a picioarelor în apă.

Obrazul îi năduşise puţin de căldura băii. Se simţea amorţită, dar graba să se vadă şi ea în grădina de unde veneau glasurile, o făcu să scuture lenea. Se sculă în picioare.

Apa i se prelingea de-a lungul trupului în şiroaie gâdilitoare. Frecându-şi piciorul cu mănuşa spumoasă, se sprijinea cu o mână de marginea băii, şi cu gura întredeschisă fredona înainte. Avea pe gât un guler alb de spumă pe care îl frământa cu gesturi energice şi din care curgea o dâră albă între sâni.

Când sfârşi, aruncă mănuşa care plescăi greoi, şi se lungi în apa opacă, albăstrită de săpun.

De la bucătărie venea zgomot sfârâit de grăsime prăjită. Sandei îi era somn; toate sunetele luau pentru dânsa inflexiuni de glas. În loviturile depărtate ale unui cioplitor de piatră desluşi cuvinte.

Ieşi din baie lăsând apa să ciuruie după dânsa, şi învelindu-se iute în cearşaful rece, se aşeză pe scaun şi închise ochii. Din grădină se auzea iar zgomot de guri. Musca se plesnea bâzâind de tavan.

Sanda se simţea moale şi nu mai era stăpână pe gânduri. În treacăt îşi aduse aminte de romanul pe care nu-l isprăvise, de gândurile vagi, pe care i le dăduse şi de după-amiaza cenuşie cu baba-oarba.

Când deschise ochii, soarele pătrunsese prin căscătura ferestrei şi se scălda în apa încă puţin legănată, care-i răsfrângea razele pe zid într-o pată mişcătoare, luminoasă şi elastică.

VIII

Noaptea abia prinsese să-şi risipească învineţirea pe care se topeau stelele. De după muntele din răsărit, o cunună de lumină slabă de tot începuse să stingă întunericul. Era foarte devreme, şi nu se treziseră încă nici păsările, nici vântul.

În odaia copiilor, Baby aprinsese electricitatea. Buimăcit de somn şi orbit de lumină, rămase câtăva vreme cu mâna pe buton. Riri se deşteptase şi dânsa şi îşi căuta în grabă papucii de sub pat. Împiedicându-se în cămăşile lungi de noapte, porniră amândoi în direcţii diferite, ca să trezească şi pe ceilalţi, care, şi dânşii, trebuiau să plece în excursie. Făcură aceasta fără un cuvânt, căci hotărârea nu o luaseră trezindu-se, ci în ultima convorbire înainte de a adormi, şi

grija întârzierii îi urmărise prin tot somnul.

După ce sculaseră pe unchiul Pavel şi pe Radu, se întâlniră în faţa uşii de la odaia Sandei. Dânsa auzi zgomot, deschise ochii, şi îi închise îndată speriaţi de lumina aprinsă pe neaşteptate de Baby. Voi să se bucure o ultimă clipă de căldura patului, dar Baby, al cărui caracter răutăcios şi vehement era proverbial în familie, găsi aceasta absolut inutil. Interpelând-o violent, [lovi cu] pumnul spinarea sonoră a Sandei care râdea, şi apoi asistă serios şi cu braţele încrucişate la sculatul din pat. Dar în curând Sanda îl repezi, trimiţându-l să-şi ia o batistă pentru guturaiul lui matinal.

În odaia lui găsi pe mamă ajutând pe Riri la îmbrăcat. Privi cu mulţumire la scaunul de lângă patul lui, pe care aşteptau de cu seară, nuiaua pentru cal, jambierele de piele, un pahar de buzunar şi o şapcă de turist; şi suflându-şi nasul cu o extremă energie, se îndreptă către scaunul pe care se amestecau albiturile cu costumul de călărie.

Din odaia de alături se auzea îmbrăcându-se unchiul Pavel, necăjit că nu găsea îndată părţi răzleţe din îmbrăcăminte, le apostrofa într-un soliloc amestecat cu tuse. Când Mariţa, fata din casă, îi aduse cana cu apă caldă, o tăcere prelungă întrerupse solilocul. Mătuşa Cecilia trecu grăbită în odaia unchiului Pavel, de unde tocmai ieşea Mariţa, zâmbind intens şi netezindu-şi şorţul.

Lămpile electrice luminau tot mai galben şi mai slab; prin ferestre ziua creştea pe nesimţite. Sanda şi cu Radu ieşiseră în pridvor să aştepte sosirea ţăranului cu caii. Se simţeau zăpăciţi, cu gândurile încâlcite şi cuprinşi de o vagă sfârşeală, din cauza sculatului prea devreme şi a emoţiei aşteptării. Un cer curat şi neted ca o apă liniştită se revărsa peste tăcerea din aerul senin şi rece. Din umbra cenuşie a dimineţii din vale, Sanda şi cu Radu priveau la singurul vârf de munte, cel mai înalt, care se aurea de soare. Peste pădurile de pe dealuri se ţesea în aer ca o ceaţă albăstrie şi subţire. În curte abia se desluşeau umbrele arborilor. Pe Sanda, pătrunsă de răcoare, o cuprinsese o criză de strănutat. Roşie, între două strănuturi, privea la Radu râzând şi făcându-i semn că iar începe.

Radu, legănat de cal, îi simţea mirosul, şi-şi vedea în faţă, pe drumul pustiu, familia risipită pe şeile cailor. Singur ţăranul îi

rămăsese în urmă. Sanda, care-şi alesese calul cel mai bun, conducea expediţia, întorcând capul mereu ca să vorbească cu cei din spate.

Baby şi Riri amuţiseră, cufundaţi adânc în contemplarea cailor de sub ei. Unchiul Pavel strica chibrit după chibrit, încercând să-şi aprindă o ţigaretă, în pofida vântului şi a mişcărilor calului. Mătuşa Cecilia era preocupată deopotrivă de asperităţile şeii pe care se odihnea, şi de merindele din sacii care rămăseseră în urmă, în grija ţăranului.

Radu, care abia târziu băgase de samă că-i şchioapătă calul, începuse de la o vreme încercări zadarnice ca să înainteze pe lângă şirul călăreţilor până la Sanda. Era nerăbdător să-i comunice impresiile lui şi curios să le afle pe ale ei. Dar abia întrecuse al doilea cal, şi drumul din pădure, urcând la deal, îi apăru după o cotitură şerpuind prea strâmt pentru doi cai unul lângă altul.

Prin frunzişul arborilor se întrezărea câte un petec din cerul foarte albastru, pe care răsărise soarele, şi pete de lumină se rotunjeau tremurătoare pe cărare şi pe frunzele uscate care înveleau pământul.

Cărarea ocoli o stâncă albă cu dungi vinete, proptită în malul prăpastiei; din loc în loc răsăreau din trupul ei lanţuri de campanule, iar în vârf, un brad scăldat de soare îşi încorda rădăcinile. De partea râpei se făcuse un luminiş, şi în treacătul cailor se văzu încă o dată şirul de munţi, luminat tot, cu umbrele adânci şi negre ale văilor, cu povârnişurile pleşuve ale crestelor verzi, cu pădurile dese care parcă urcau spre piscuri. Un nor, străveziu şi lucitor ca de sidef, atârna pe deasupra şirului de munţi.

Un izvor ţâşnea dintre pietre, curgea peste drum şi se prăvălea în râpă. Pe drumul care se lărgise, caii se îndesau la apă, în strigătele călăreţilor care se temeau să nu-şi strivească în înghesuială picioarele unii altora.

Se simţeau cu toţii amorţiţi şi puţin îndureraţi. Radu se grăbi să descalece ca să o ajute pe Sanda. Dar ea, care era mai obişnuită cu călăritul, descălecase singură şi îşi scutura rochia de părul calului.

Prin clipoceala continuă a apei, caii se adăpau zgomotos şi îndelung. Doi dintr-înşii se urcaseră pe malul din dreapta drumului şi, cu gâturile lungite şi încordate, păşteau firele rare de iarbă dintre frunzele uscate. Caravana pornise înainte pe jos. Pădurea începuse să-

şi rărească trunchiurile; coroanele de frunziş nu se mai îmbinau şi petece mari de soare luminau drumul.

Radu putea în fine să meargă lângă Sanda, dar se simţea deziluzionat, că nu avea să-i spună nimic. Ea mergea aproape de tot de el: era mulţumită că se aflau împreună, şi nu dorea să afle nici gândurile lui, nici să i le spună pe ale el. În treacăt, culca la pământ cu nuiaua urzicile de la marginea drumului, şi pe urmă îşi dădea iar lovituri uşoare peste picior în tactul mersului. Pentru că Sandei îi era cald, scosese pălăria, şi dintre părul încâlcit se ivea un colţ de ureche. Din când în când, mersul le devia, trupurile li se atingeau lipindu-se o clipă şi tot de-atâtea ori, amândoi se dădeau la o parte intimidaţi. Fără să bage de samă, amândoi porniseră foarte iute. Drumul urca în serpentină. Radu se oprise să-şi lege şiretul de la gheată, şi atunci amândoi văzură pe ceilalţi urmaţi de cai, urcând mici, pe urmele lor. Îşi continuară drumul. Sanda bălăngănindu-şi braţul din dreptul lui Radu îi lovi din întâmplare mâna, el privi zâmbind, şi continuară să-şi izbească mâinile una de alta în chip de joc. Dar lovitura mâinilor devenea tot mai uşoară, până când nu mai fu decât o mângâiere la răstimpuri egale. Şi ca să poată continua distracţia, amândoi de fiecare dată râdeau exagerat, ca să înşele pe celălalt.

Brazii erau tot mai piperniciţi şi vântul zbârnâia printre acele lor. Deodată, Sanda şi Radu văzură că pădurea se sfârşeşte. În faţa lor cerul se întindea liber şi, pe spinarea muntelui, iarba înaltă şi înfiorată de vânt înlocuia frunzele uscate. Câţiva paşi mai departe soarele îi năpădi. După mersul umbros şi ascuns prin pădure, deodată zarea se întinse ameţitor de largă şi de luminoasă. Şi Sanda dădu drumul mâinii lui Radu, pe care o ţinuse între degete. Cerul se boltea peste lanţuri nesfârşite de munţi, care cu cât se depărtau îşi învineţeau verdele, topindu-se în urmă ca un fum în albastrul văzduhului. Sub dânşii, pădurea cobora până în orăşelul din care plecaseră. Casele aliniate regulat imitau o hartă, în care drumul şi râul făceau două panglici subţiri şi distincte. Zăpăciţi de vântul neîntrerupt şi intens, se aşezară în iarba din care se urca ţârâitul greierilor. Buruienile încinse miroseau. Unul câte unul, ceilalţi, care încălecaseră iară, ieşiră la lumină din bolta pe care o făceau ultimii arbori ai pădurii.

Adăpostită de o stâncă, faţa de masă era întinsă pe jos. Farfuriile şi o cutie de sardele din mijloc se înfundau, turtind iarba de sub dânsa. Primprejur toţi se trântiseră aşteptând mâncarea, pe care mătuşa Cecilia şi cu Sanda o făceau să apară pe încetul din jurnale şi din şervete. Rumeneala puilor fripţi se învecină cu feliile de pâine, cu cilindrul de scoarţă de brad în care se ascundea brânza, printre farfurii şi furculiţe. Paharele sticleau în soare. Cu toate că le era foame, puiul rupt cu degetele şi noutatea felului acestuia de a mânca, îi mulţumea mai mult pe Baby şi pe Riri decât mâncarea însăşi. Doar mătuşa Cecilia nu căuta să se bucure de nimic, fiind preocupată mereu să servească pe ceilalţi. Vinul gâlgâind străveziu din gâtul sticlei umplea paharele, în care se întuneca. Unchiul Pavel îşi ştergea cu grijă briceagul de munte pe un şervet. Sandei îi era sete; pentru că nu erau destule pahare, ceru lui Radu pe al lui. El voi să-l clătească, dar Sanda i-l luă din mâini în grabă şi bău vinul care se afla pe fund, privind prin transparenţa paharului la Radu. Vântul gonea fâşâind prin iarbă jurnalele în care fusese învelită mâncarea.

Pe când ceilalţi se culcaseră să-şi facă digestia şi-şi acoperiseră feţele de soare, Baby, cu şapca lui de turist în mână, urmărea un fluture. Fluturele scăpa mereu, iar Baby îşi schimba întruna tactica, căutând să-l prindă când cu viclenie şi umblând în vârful picioarelor, când repezindu-se după dânsul şi vrând să-l bage în şapcă din zbor. Riri prindea prin iarbă lăcuste mici şi identice, la care le dădea drumul imediat ce acestea începeau să-i gâdile vârful degetelor cu labele aspre.

Radu vedea de sub întunericul pălăriei care-i adăpostea obrazul, un colţ din lumina de afară şi pe Sanda culcată. Iarba înaltă o ascundea puţin; ţinea într-o mâna adusă lângă gură un fir de iarbă, pe care-l muşca trecându-l printre dinţi; îşi mişca picioarele din când în când, şi respiraţia îl urca şi-i cobora uşor bluza albă. În spatele lui erau caii şi-i auzea rupând iarba şi mâncând-o sonor în gură. Unchiul Pavel fuma o ţigaretă. Sanda, privind cu ochii întredeschişi pământul de sub iarbă, se mira de mulţimea gângăniilor, care alunecau repede printre rădăcinile firelor sau urcau cu grijă înspre vârfurile lor. O gâdilitură grabnică îi trecu peste ceafă şi Sanda strivi insecta între palmă şi gât.

Pe urmă se sculă în picioare, şi ca să nu deştepte pe ceilalţi se duse lângă Radu, aplecându-se îi ridică pălăria de pe obraz şi-i făcu semn să vină să se plimbe.

Sanda şi Radu culegeau flori într-un buchet. Unele aveau ciorchine vişinii şi grele; altele se umflau în clopote vinete şi învoalte; câte unele, smulse, îşi risipeau îndată petalele albastre şi uşoare; altele păreau pufuri de aur sau de rugină. Multe aveau mirosuri dulci şi grele sau acre şi subţiri; şi, miroseau a iarbă, a piatră arsă de soare şi a pământ.

Pe un mal împănat cu bolovani, creşteau într-o cunună garofiţe albe de munte. Sanda voi să se urce să le culeagă, dar Radu o opri, şi încredinţându-i biciuşca începu să se caţere din piatră în piatră. Ajuns sus, privi la Sanda triumfător. Ea se uita la el umbrindu-şi ochii cu buchetul şi ţinând în cealaltă mână amândouă biciuştile. Radu culegea firele subţiri înflorite în vârf ca de o spumă albă şi parfumată. Pe urmă, începu să coboare cu grijă printre bolovani, pe povârnişul de argilă uscată. Deodată un bolovan îi cedă sub picior şi Radu se prăvăli. Când ajunse jos, precedat şi întovărăşit de pietrele pe care le lua cu dânsul căzând, ţinea încă într-o mână ridicată mănunchiul de garofiţe terfelit prin ţărână şi de nerecunoscut, iar în cealaltă zdrelită se sprijinea. Sanda, care se dăduse prudentă la o parte de frica ploii de pietre, se apropiase acum îngrijorată de dânsul, voind să-l ajute să se scoale. Dar Radu se ridică atât de iute că fu şi el mirat. Zâmbi Sandei năucit, fi dădu garofiţele care nu mai aveau nicio valoare şi începu să-şi scuture hainele. Ea potrivindu-i gulerul surtucului îl întrebă: „Te-ai lovit?” şi Radu, căruia îi tremurau genunchii, răspunse „Nu” fără să ştie exact dacă spune o minciună sau un adevăr. Apoi porniră liniştiţi înapoi. Pe Radu îl ustura palma julită şi amândoi simţeau că între dânşii crescuse o intimitate neaşteptată.

Întoarcerea era tăcută. În mirosul de muşchi şi de brad al pădurii, peste care bătuse soarele ziua întreagă, se simţea coborârea înceată a asfinţitului.

Când ajunseră la luminiş, Sanda şi cu Radu care umblau tot pe jos singuri, văzură iarăşi lanţul de creste, de după care soarele apus

împrăştia pe cer un evantai deschis de făşii luminoase. Munţii întunecaţi păreau că-şi pierduseră adâncimea şi semănau a fi tăiaţi într-o tablă de tuci.

Sandei îl ardeau obrajii. Întorcându-se deodată către Radu lângă care sta pe piatră, îi apucă binişor mâna şi i-o lipi de obrazul ei.

„Uite ce fierbinte sunt!" Apoi i-o cobori iarăşi şi urmă să-i frământe degetul cel mic între degetele ei, pe când Radu privea zâmbind şi fix la cele două mâini împletite în joc.

În curând se auzi dinspre deal pasul cailor pe pietre.

IX

Baby se sculase de dimineaţă cu ideea fixă să viziteze chiar în aceeaşi zi podul casei. Sarcina lui era grea, fiindcă nu era de ajuns că interesase la această expediţie pe ceilalţi copii, el mai trebuia să înduplece pe mama. De aceea o urmări toată dimineaţa din cămară în bucătărie şi înapoi, cerând mereu acelaşi lucru pe tonuri diferite, când rugătoare şi plângăcioase, când râzgâiate şi violente. Abia după-masă, când se culcase unchiul Pavel, mătuşa Cecilia, cu aceeaşi indiferenţă cu care ascultase doleanţele lui Baby, încredinţă Sandei cheia grea de la pod.

În atenţia generală Sanda descuie uşa podului. Cheia se întoarse de două ori în broască scârţâind anevoie şi ruginit, şi uşa scânci deschizându-se în întunericul dinăuntru.

Paşii năvălitori şi pripiţi pe scara de lemn uscat tulburară liniştea caldă şi prăfuită.

Încăperea pe care Baby şi-o închipuise imensă, era destul de mică. Prin ferestrele aşezate sus şi care dădeau pe acoperiş, intra o lumină slabă şi murdară peste mirosul vechiturilor. Praful gros dădea tuturor lucrurilor din pod nuanţa podelei. Maldăre de gazete vechi şi îngălbenite, fotolii şi canapele schiloade şi desfundate, cuiere jerpelite se înşirau sau se îngrămădeau unele peste altele de-a lungul zidurilor.

Erau cu toţii tăcuţi şi stăteau grupaţi în mijlocul încăperii, neştiind unde să scotocească mai întâi şi zăpăciţi de-aşa bogăţie de mister. Baby se aşeză pe zdrenţele roşii ale unul fotoliu, dar un nor de praf îl făcu să se scoale, pe când fundul pantalonilor îi păstra un cerc alburiu

ce-şi completa rotunzimea pe marginea surtucului.

Un cal de lemn rânjea ca şi în prima copilărie a lui Baby, în ciuda cozii şi a coamei care lipseau cu desăvârşire. Riri, rezemată de dânsul, îl legăna alene, uitând orice dorinţă de explorare. Sanda şi cu Baby răsfoiau un maldăr de gazete vechi, alegând pe cele ilustrate. Radu, care nu fusese invitat la această selecţie se simţea parcă lovit în drepturile lui, necăjit pe Sanda, care preferase ajutorul inferior al lui Baby. Şi fiindcă nu avea ocazie să vorbească Sandei, găsea mereu în minte subiecte de conversaţie importante pentru amândoi. Neştiind ce să facă, începu să caute prin dulapul de lângă dânsul, care căsca lipsit de amândouă uşile. Ghetele vechi se amestecau desperecheate cu rufe zdrenţuite. Într-una din ghete găsi un briceag cu plăseaua de corn intactă şi cu amândouă limbile rupte.

Printr-o crăpătură dintre două scânduri din perete se vedea o fâşie de cer albastru, de pădure şi de curte. Lucrul o incinta atât de mult pe Riri, încât îşi lipise obrazul şi amândouă palmele de lemnul murdar, uscat şi mirositor. „Ce faci acolo?” o întrerupse Sanda. Riri îşi întoarse faţa rămânând rezemată numai în palme, răspunse succint şi distrat: „Uite, se vede”, şi-şi reluă poziţia dinainte.

Sanda închise revista veche de mode în care privea de câtva timp. Într-însa, deschisă la întâmplare, văzuse o cucoană cu un simbol de nas între ochii prea mari şi gura prea mică din obrazul impasibil sub pălăria verde, imensă şi înclinată, pe care se adăposteau diverse specii de păsări smaragdine[1]. Rochia foarte lungă, umflând sau subţiind sub stofa vert-olive formele cucoanei, sfârşea într-o trenă cu falduri rigide. Două vârfuri ascuţite de ghete se arătau la întâmplare de sub rochie. Sandei îi reamintise eroina din romanul neisprăvit. O vedea pe Riri tot în contemplare, şi dând la o parte vraful răsturnat de gazete, se duse împreună cu Baby la dânsa. Pe rând priviră prin crăpătură lumina mare de-afară, pe care Sanda care avea nasul îmbâcsit de praf, o dorea. O rândunică, repezindu-şi zborul pe lângă casă, trecu într-o clipă aproape de tot de privirea lui Riri, care se dădu înapoi de frică să nu-i dea în ochi.

Radu, deşi nu mai ştia exact motivele ce-l făceau să fie supărat pe Sanda, rămăsese totuşi îmbufnat la dulapul lui. În fundul unul raft

[1] Smaragdin – de culoarea verde a smaraldului. (< fr. smaragdin)

descoperise printre rufe un album îmbrăcat într-un carton ros, care odată imitase pielea. Îl deschise fără interes; fotografiile demodate îl întristau. Se mira de urâţenia tuturor oamenilor de pe vremea aceea. Pe mulţi nu-i cunoştea, pe alţii îi ştia din nume doar. Întorcând o pagină află pe unul din cei doi bunici al lui, pe acela care, după spusele mamei, murise la băi în străinătate. Apoi îi defilară sub ochi câţiva ofiţeri mustăcioşi şi severi, şi o serie de domni necunoscuţi în redingote, cu pantalonii umflaţi şi cu cravate masive, cu priviri duioase sub sprâncenele încruntate. Mătuşa Cecilia şi unchiul Pavel se aflau reprezentaţi la diverse epoci ale vieţii lor. Cea mai interesantă fotografie i se păru lui Radu aceea de la cununie, în care mătuşa Cecilia albă toată, cu un buchet într-o mână, ţinea cu cealaltă braţul unchiului Pavel; îi zâmbea de profil pe când dânsul, în frac, o contempla grav. Ultimele pagini ale albumului erau goale. Radu le răsfoi în pripă şi deodată, în ultima foaie, mai găsi o fotografie stingheră. O privi grăbit şi atent, şi chemă îndată cu glas nerăbdător pe Sanda. Dânsa lăsă pe Baby şi pe Riri, care se încurcaseră la socoteală şi nu mai ştiau cine avea dreptul de rândul acesta să privească prin crăpătură, şi urmă chemării. El, fără să zică o vorbă, îi arătă triumfător descoperirea. Fotografia pe un fond de maro şi de nisip întruchipa pe Radu şi pe Sanda în mijlocul unul grup indiferent. Amândoi se schimbaseră în ultimii trei ani; Radu purta în fotografie un costum de marinar cu pantalonii scurţi, avea picioarele goale ca şi Sanda, şi amândoi ţineau în câte o mână plase de prins peşte. El era slab de tot, cu capul mic şi tuns la piele: pe când ea, cu obrazul contractat de lumina soarelui, îmbrăcată într-o rochiţă scurtă, se ţinea drept pe picioarele strâmbe şi slabe.

Aceste din urmă detalii o indispuseră pe Sanda. Se ştia acum superioară cu mult fostei ei arătări, şi făcea răspunzător pe Radu de reminiscenţa trezită prin poza vicleană. De altfel îşi simţea mâinile prăfuite, uscate şi fierbinţi, şi voia să şi le spele. După ce privise în treacăt şi fără niciun cuvânt fotografia, îl trase pe Radu de mânecă şi interpelând toată compania, o îndemnă la plecare. Riri admise propunerea, pe când Baby, dintr-un sentiment de solidaritate, se uita la Radu, pe care îl simţea ostil deciziei Sandei, şi aştepta. Amărăciunea care dospea în sufletul lui Radu i se înnodă în gâtlej. I se

părea că prin chemarea lui de adineauri, o iertase pe Sanda pentru neglijenţa cu care îl tratase şi răceala ei faţă de actul acesta mărinimos, îl revolta. Nici nu punea la îndoială că Sanda îi pricepuse din atitudini sentimentele şi intenţiile. Şi de aceea răspunse răspicat; „Eu rămân!” Sanda insistă cu un aer de inocenţă ironică şi ca să-l convingă îi atinse braţul. Dar Radu se smuci şi-şi ascunse obrazul întorcându-l înspre dulap. Nu răspunse nimic, fiindcă muncea să-şi înghită nodul din gât, care ameninţa să izbucnească. Sanda rămase o clipă nedumerită şi răspunse în urmă cu un râs silit, dar batjocoritor şi amar, şi râzând încă, îl părăsi pe Radu, însoţită de Riri care i se agăţa de cordon. Baby le urma la distanţă, căci cu toată dorinţa de a lua partea lui Radu, îi găsea mizantropia prea pronunţată pentru ca să-i rămână tovarăş.

Radu, care suportase stoic râsul Sandei, privind atent şi grav la un petec de cămaşă din dulap, simţi că orice stăpânire de sine se sfârşea, când uşa podului izbindu-se îl închise în singurătate şi tăcere.

Roşu la faţă, cu ochii scânteietori dar plini de lacrimi, începu să se plimbe din colţ în colţ. Trecând pe lângă vraful de gazete răsfoite de Sanda, avu intenţia de la distanţă să-l facă varză cu piciorul, dar îi lipsi curajul şi-l fulgeră numai cu o privire iritată. Pe deoparte un necaz aprig înlocuise orice alt sentiment din câte avusese pentru Sanda; pe de alta se simţea neliniştit fiindcă găsea ultimul lui gest prea violent şi nu ştia ce atitudine va trebui să ia revăzând-o. Necazul lui tulbure se limpezi cu încetul, transformându-se într-o discuţie, în care Sanda umilită capitula fără condiţii.

Privea trist şi amărât o pânză de păianjen, părăsită de stăpân şi împovărată de praf, aninată de două bârne.

De afară auzi paşi scârţâind pe pietrişul grădinii şi, amintindu-şi de crăpătura dintre scânduri, se duse într-acolo şi privi.

Pe marginea albiei de la cişmea se aşezase Sanda. Avea obrazul posomorât şi ochii îngrijoraţi, precum constată Radu când ea ridică privirea adâncită în albie ca s-o arunce spre pod, crezându-se neobservată.

Radu se repezi către scară. Coborând treptele o iertă pe Sanda pentru a doua oară în aceeaşi zi.

X

Ziua fierbinte izbucnise către asfinţit într-o furtună desfrânată care gonise lumea adunată în pridvor. În timpul mesei furtuna se liniştise, şi acum prundişul abia mai şoptea sub picături. Ploaia se cernea uşor prin frunzişul arborilor zbârliţi în foşnet de vânt.

Din odaia din fund se auzeau glasurile copiilor. Riri, bolnavă de amigdalită, juca în pat cărţi cu Baby. În sufragerie unchiul Pavel sta de vorbă cu doctorul, chemat pentru Riri şi rămas la masă din pricina furtunii.

În salon era întuneric, şi doar lumina electrică din sufragerie făcea o pată mare, în formă de trapez, pe covorul din faţa uşii. Sanda şi cu Radu stăteau rezemaţi pe coate în pervazul ferestrei deschise, prin care mirosuri grase, trezite din pământul umed, năpădeau mânate de vântul pătrunzător şi subţire. Umezeala de afară se ţesea luminoasă şi rotundă în jurul globului electric din faţa casei.

Amândoi tăceau. Radu, cu capul apăsat în mâini, privea la Sanda prin întunericul albăstrit. Ea plictisită de tăcerea lui, îl împingea din când în când cu cotul. Radu îi zâmbea atunci şi risca anevoie câteva cuvinte, care îl speriau sunând în liniştea de afară. Avea glasul răguşit, şi-şi simţea gura uscată şi obrajii aprinşi. Sanda căsca des şi fălcile îi trosneau. Un sentiment vag de aşteptare o neliniştea. Îşi trecea prin minte peripeţiile de la venirea lui Radu încoace, şi-şi dădea sama că se aşteptase să petreacă mult mai bine în tovărăşia lui, fără să ştie exact de ce. Căci dorinţele Sandei îi erau tot atât de neprecise ca şi linia sânilor şi de aceea începu să tragă cu dinţii uşor de colţul gulerului.

Ploaia încetase. Dintre norii greoi şi câlţoşi, o fâşie de cer adânc de limpede şi cu stele ascuţite, se ivise. În aerul înviorat, zgomotele de la gară se prelungeau într-un huruit continuu, pe când o pasăre fără adăpost ciripea ameţitor. O pisică albă trecu cu grijă prin iarba udă şi se căţără de gard. Din sufragerie soseau glasurile tihnite ale conversaţiei dintre unchiul Pavel şi doctor, amestecate pe alocurea cu gâlgâitul unei sticle. Radu amorţit se-ntinse şi pe urmă se rezemă iarăşi în coate.

Sanda se desprinse de pervaz şi zise foarte încet: „Hai să ne plimbăm puţin în pridvor”. Porniră amândoi… „că nu mai plouă”

completă dânsa: şi Radu primi fără nicio obiecţie, căci i se deşteptase nădejdea, că în întunericul binevoitor va avea îndrăzneala unei fraze, sau cel puţin al unui gest decisiv.

Pe lespezile pridvorului paşii sunau egali. La început amândoi fură veseli, fără să ştie de ce; se simţeau uşuraţi, ca şi cum ar fi amânat o decizie gravă şi grea de consecinţe.

Din iedera care se agăţa, înălţându-se de stâlpul din capătul pridvorului, vântul scutură o picătură şi o azvârli pe obrazul Sandei. Ea o şterse repede cu mâna, râzând prea tare şi prea scurt. Paşii îşi continuau mersul monoton, şi aceeaşi nerăbdare amorţitoare începea iarăşi să le apese pe piept. Radu îşi ţinea amândouă mâinile în buzunarele surtucului. Sanda îl apucase de braţ şi el simţi deodată mâna ei care i se strecurase în buzunar atingându-se de a lui. Şi atingându-i-o, Sanda îi explică tot foarte încet: „Mi-e frig”. Pe Radu îl cuprinsese o înduioşare nemotivată pentru mâna care îl gâdila în palmă. Se gândea foarte intens la forma mâinii, la unghiile puţin murdare, la pielea arsă de soare şi la contactul buzelor lui cu dânsa. Fiecare dintr-înşii simţea căldura celuilalt pătrunzându-l. Radu, reţinându-şi răsuflarea scoase mâna liberă din buzunar, şi începu să mângâie braţul Sandei lipit de-al lui, puţin deasupra încheieturii mâinii. Dar n-avu îndrăzneala să lase gestului importanţa şi sensul iniţial, şi cu o voce cât putea mai indiferentă rosti pripit: „Mi se pare că se drege vremea”. Sanda nu răspunse; primea mângâierea cu docilitate şi fără mirare.

Cerul se limpezise aproape de tot. Vântul crescuse în suflări largi şi dese, vâjâind tragic printre brazii negri şi scuturând [de] fiecare dată o ploaie de stropi grei dintr-înşii. Sanda şi Radu simţeau cum îi izbea în obraz şi cum li se pierdea în păr. Mângâiatul se întinsese peste cot, şi amândurora li se părea că importanţa aventurii lor nocturne din pridvor era sporită prin decorul patetic şi solemn. Amândoi erau pătrunşi de o întristare nedesluşită. Radu era nemulţumit de mângâiere, pe care o continua fără să-i găsească vreo variantă şi-ar fi încetat, dacă nu l-ar fi împiedecat teama de a rupe firul început. Sanda era mai liniştită, fiindcă mângâierea îi făcea plăcere şi fiindcă gânduri foarte vii de alte mulţumiri îi înlocuiau necontenit realitatea.

Trecând pe lângă geamul care da în salon, văzură printr-însul până

în sufrageria luminată. Unchiul Pavel se sculase în picioare şi înainta spre uşa salonului. Radu şi cu Sanda, într-o intenţie comună se grăbiră către intrare.

Crinii din vasul de pe masa din salon îşi risipeau mirosul până la fereastra deschisă, unde se amesteca cu aerul rece de afară. Sanda şi Radu îşi reluaseră vechile poziţii din pervaz.

Glasurile din sufragerie continuau. Unchiul Pavel, care destupase o sticlă, reluă conversaţia după ce scosese dopul cu un zgomot scurt şi înfundat:

— Scarlatina. La ţară mai cu seamă…

Sanda se apropiase mai tare de Radu şi-i desluşea respiraţia adâncă şi grăbită. Pe dânsul îl covârşise un dârdâit slab şi mâinile îi erau reci şi umede. Sanda oftă.

— Îmi aduc aminte când am avut-o – m-au adus în căruţă. Răcisem pe drum.

Sanda se gândea ca prin vis la zilele el de boală din iarnă, la slăbiciunea care urmase, la bărbierul care-i tăiase părul cu foarfecele sonore şi reci… Îi vâjâiau urechile şi-şi simţea picioarele moi.

Lampa din stradă, trezită de un nechez de vânt, se zbuciumă şi scârţâi îndelung şi trist.

Doctorul se sculase să plece. Trecu, călăuzit de unchiul Pavel, pe lângă copii, fără să-l vadă; îşi luă rămas bun şi uşa se-nchise cu zgomot. Apoi i se auziră paşii pe drumul de noroi lipicios; la colţul străzii un câne lătră după dânsul.

Sanda şi cu Radu priveau în întuneric. Obosiţi de impresii, renunţaseră să se mai ocupe unul de altul.

Când unchiul Pavel sosi pe la spate binişor, şi-i chemă la culcare, amândoi tresăriră ca surprinşi asupra unei fapte rele.

Radu, în patul alb din mijlocul întunericului odăii îşi frământa trupul neastâmpărat de zbuciumul sufletului. Se gândea că pierduse o ocazie, poate unică, să spună Sandei ceea ce îşi pregătea demult. Tăcerea lui stângace din toată seara aceea îi amăra amintirea braţului Sandei, pe care-l mângâiase şi a mâinii care se adăpostise lângă a lui. Cuvintele i se îmbulzeau acum în minte, stăruitoare şi expresive: aducându-şi aminte de „bună-seara” spusă în pripă şi pe un ton

indiferent, se crispa tot şi strângea cu necaz pleoapele. Ar fi vrut să se scoale din pat, să meargă la Sanda şi să-i spună tot ce avea pe suflet, ca să scape de grijă. Dar se simţea neputincios şi, de câte ori necazul îl sugruma, se opintea violent făcând să plângă sub el somiera.

Afară vântul, care gonise ultimele petice de nori, se zbătea fără preget sub tremuratul stelelor.

Radu, între cearşafurile albe şi mototolite, nu-şi găsea linişte…

Cotoii, pe acoperiş, miorlăiau ademenitori cu glasul lor jalnic şi burlesc.

XI

Lui Riri nu-i era somn. Culcată pe o coastă în pat, sta cu ochii mari deschişi, privind pe fereastră, a cărei perdea uitase să o coboare mama. Simţea că frigurile amigdalitei crescuseră iarăşi. Pe cerul de noapte luminoasă cu stele stinse pe jumătate, se-nşirau nori albi, subţiri şi înalţi. Lui Riri îi aduseră aminte de supa cu tăiţei mâncată în seara aceea. Globul electric din faţa casei împreună cu ceaţa străvezie şi luminoasă din juru-i se legăna încet pe fondul negru al unui petec păduros de munte. Pe Riri o înăbuşea căldura dintre cearşafurile care-i păreau grele. Le dădu la o parte, dezvelindu-şi picioarele scurte şi grase cu degetele agitate de enervare, şi burta umflată de copil. Vedea muşcatele pe firida pridvorului încremenite în lumina spălăcită şi asculta clopotele de la biserica îndepărtată prelungindu-se adânci. Frigurile o zguduiau şi se acoperi iarăşi cu cearşafurile şi cu plapuma. Patul lui Baby făcea o pată albă în întuneric. În mintea înfrigurată a lui Riri pata lua înţelesuri diverse, semănând când cu un cerşetor care întinde mâna, când un animal din cartea cu poze, când cu un Baby mare şi cu barbă. Odaia întreagă se odihnea într-o linişte mohorâtă. Riri se simţea singură şi foarte trează: îi era necaz pe respiraţia liniştită şi indiferentă a lui Baby, şi se gândea cu groază că poate n-avea să adoarmă deloc noaptea asta. Nu veghease niciodată o noapte întreagă; dar, nedormită, şi-o închipuia nesfârşit de lungă. I se părea ciudat că mâine avea să fie iar zi, că dânsa avea să râdă şi să vorbească tare şi că mama avea să-i pună termometrul dimineaţa.

Din odaia Sandei, cu uşa deschisă în aceea a copiilor, Riri auzi

deodată plapuma dată la o parte şi patul gemând, cum Sanda se dădea jos din el. Apoi zgomote cunoscute şi familiare lui Riri urmară, şi dânsa oftă uşurată, ştiind că încă cineva era treaz în noapte. Pe urmă desluşi din sunete mişcările Sandei care se întorcea în pat şi nu se astâmpăra într-însul.

Sanda-şi făcuse căpătâi din braţul rece, simţind pe dânsul suflarea ei caldă şi umedă. Cu cealaltă mână îşi urmărea conturul picioarelor pe plapuma de lână ce-i gâdila palma. Ţinea ochii închişi, dar îi simţea strălucitori sub pleoape. Îşi repeta de-a multa oară scena pe care o dorea între dânsa şi Radu şi astă-seară îi găsea amplificări importante. Fără să ştie de ce, i se părea că plimbarea în pridvor din seara aceea îi lărgise îndrăzneala imaginaţiei. Pregătindu-se de culcare, se întrerupsese de mai multe ori din dezbrăcat, ca să privească cu insistenţă şi cu zâmbet braţul ce fusese mângâiat. În scena închipuită între dânsa şi Radu detaliul acesta trebuia să aibă un rol important, cu toate că Sanda nu ştia bine unde avea să-l introducă.

Din conversaţie şoptea în minte partea ei, iar răspunsurile le ghicea încă în ultimele cuvinte ale întrebărilor. Gândurile i se învălmăşeau; unele, abia începute, se opreau asupra unui cuvânt, pe când altele le luau locul trecătoare şi grăbite. Sanda le înţelegea tâlcul în mişcări vagi şi mulţumite ale trupului. O flacără uşoară de înduioşare, care îi gâdila pieptul, i se urca uneori până-n ochi umezindu-i. Şi Sanda simţea o dorinţă mare de sinceritate faţă de Radu, fără ca să ştie însă exact ce anume ar putea să-i mărturisească.

Întorcându-se în pat, se imobiliză cu faţa în jos şi îngropată în perna pe care o strângea cu braţele de piept. Gândurile începură să i se precizeze în imagini. Se plimba cu Radu pe câmpii frământate de vânt, cu zări netede şi mereu schimbătoare, privind pe furiş în ochii lui larg deschişi. De la o vreme replicile lui Radu deveniră tot mai rare, şi Sanda-i vorbea mereu, întreruptă doar de câte un „da” sau un „nu” zăpăcit. Se aplecă să smulgă o floare; tulpina trăgea rădăcinile după dânsa şi Radu tăie fibrele pământoase cu briceagul.

Sanda căscă şi se-ntinse în patul care trosni. Simţea că somnul o glodea sub pleoape.

Apoi Radu vorbi: în linii vagi şi goale începură să se deseneze

perioade lungi, şi atenţia Sandei alunecă pe deasupra lor, fără să insiste. Ştia doar că vorbele lui Radu, pe care nu le desluşea, aveau un sens grav, esenţial şi mulţumitor pentru dânsa. Şi totul se sfârşea cu un gest lăuntric larg şi nepriceput.

Ţesutul imaginilor i se destrămă dintr-odată, şi câteva clipe nu auzi decât un huruit ritmat ca un zgomot de fabrică din care desluşi, în perna în care îşi înfundase capul, şchiopătatul sângelui în tâmple.

Reîncepu să plămădească aventura închipuită, dar gândurile nu mai ascultau de mintea leneşă. Fâşii de imagini şi de sentimente se îmbinau incoerente. Radu începea să se confunde cu unchiul Pavel, cu ţăranul care adusese caii pentru excursie şi cu alte persoane pe care Sanda nu le mai putea recunoaşte bine. I se păru că pietrele unui joc de construcţie se năruiau fără sfârşit. Văzu deodată harta Europei ca în cartea de geografie, cu mările albastre şi uscatul galben. Marea Neagră creştea mereu rozând uscatul vertiginos de iute fără să-l poată însă înghiţi cu totul. O zvâcnitură violentă o zgudui şi într-o clipă mătură viziunea obsedantă. Îi amorţise un picior şi mişcându-l, înţepături dese şi mărunte începură să-i treacă în valuri printr-însul.

Cu ochii deschişi Sanda ascultă, buimăcită, respiraţia copiilor şi zgomotele rare şi şterse ale nopţii. Când plecă iar pleoapele, imagini sclipitoare şi imobile se alternară sub dânsele. Prin uşa închisă auzea glasurile înăbuşite şi supărate ale unchiului Pavel şi mătuşii Cecilia şi, fără să le asculte, desprinde dintr-însele numele Mariţei care reveni de câteva ori.

Sanda îşi simţea umărul gol rece, dar nu mai avea voinţa să tragă plapuma peste dânsul. Şi adormi privind în depărtare un brad umed parcă sub lumina orbitoare a soarelui.

XII

Duminica era ploioasă. Burase dimineaţa întreagă, şi după-amiaza rămânea acoperită sub un cer de leşie. Copiii aşteptau în grădină, nerăbdători şi gata îmbrăcaţi, pe mătuşa Cecilia, care avea să-i ducă la matineul de la Casino. Sanda, plimbându-se pe cărare, înfigea umbrela în pământul înmuiat al răzoarelor. Părăluţele, culcate de ploaie, îşi lipeau capetele mici, albe sau roşietice, de noroi, în brazde, iarba udă

păstra picături mari şi lucitoare de apă. Vrăbii săreau prin prundiş înainte de a-şi lua zborul, ciripind scurt şi des. Riri sta îmbufnată în pridvor: din pricina amigdalitei trebuise să îmbrace haina groasă şi, cu toate că se simţea bine într-însa, voia să-şi închipuie că-i este prea cald. Baby, care-şi pierduse răbdarea începu deodată să interpeleze vehement asupra întârzierii pe cei care aşteptau ca şi dânsul. Şi intră buzna în casă, de unde i se auzi iarăşi vocea ridicată şi din care ieşi în curând împreună cu mama care-şi încheia mănuşile, impasibilă.

Pe drum, Sanda şi copiii mergeau înainte, pe când mătuşa Cecilia rămăsese în urmă cu Radu. Amândoi înaintau tăcuţi pe trotuarul de pământ bătătorit şi ud. Vântul era posomorât şi umed; pe şosea trecea, lung şi zgomotos, un şir de care cu boi plini de noroi. Mătuşa Cecilia oftă de mai multe ori; Radu o privi şi-i văzu pe obrazul slab expresia tristă şi preocupată. Ca şi cum ar fi vrut să se scuze, ea răspunse privirii: „Ce belea cu jupânesele astea leneşe… Unde era Mariţa când am plecat?” Radu nu ştia. Mătuşa Cecilia, după o pauză, întreabă mai departe: „Dar unchiul Pavel?” Radu răspunse iarăşi cu un „Nu ştiu” scurt. Pricepuse tâlcul întrebărilor fragmentare, dar era prea interesat de Sanda, pe care o avea în faţă, şi de mersul el. Sanda umbla cu paşi mari şi legănaţi, ce-i mişcau umerii în tactul picioarelor, pe care ciorapii îşi uscau pete mari şi rotunde de noroi. Târa după dânsa umbrela închisă, şi Radu începu să urmărească vârful ei, cum înconjura pietrele sau sărea peste ele, croind în pământul înmuiat o dâră şerpuitoare şi subţire.

În parcul din faţa cazinoului verdeaţa arborilor şi a ierbii era înviorată toată de ploaia stăruitoare. Pe alei lumea mişuna pestriţă, în grupuri sau unul câte unul. Din zgomotul continuu de guri, câte un glas se ridica din când în când peste celelalte, desluşind o frântură de frază. Paşii nenumăraţi măcinau neîntrerupt nisipul scârţâitor sub tălpi. Un havuz, în mijlocul bazinului împodobit cu nuferi şi cu lobode, îşi înălţa apele, pentru ca apoi să le coboare într-o draperie albă şi frământată, din care vântul prelungea un fald de stropi subţiri, plimbându-l peste obrazul trecătorilor.

În vestibulul cazinoului mirosea a haină udă şi-a manta de ploaie. Mătuşa Cecilia cu copiii intrară în sala din mijloc, unde electricitatea,

înlocuind lumina zilei, strălucea pe parchet şi pe frunzele palmierului de deasupra canapelei de catifea.

Când intrară în teatrul întunecat, pe pânza cinematografului nişte trupe defilau cu o iuţeală supranaturală şi tremurată, părând că vor să năvălească în sală, pe când, dintr-un pavilion plin de jobene, un ofiţer cu mustăţi impunătoare şi albe, le răspundea printr-un salut continuu. Filmul se împăienjeni, şi trupele făcură loc unei reclame colorate şi imobile; pianistul întrerupse brusc valsul, fără să-l ducă până la capăt. Apoi lumina se aprinse şi un clopoţel sună, probabil ca să anunţe că filmul se sfârşise.

Radu, care lăsase pe ceilalţi să intre în staluri înaintea lui, rămăsese ultimul în bancă, şi vedea acum cu necaz pe Sanda între cei doi copii râzând şi vorbind. Lângă dânsul, mătuşa Cecilia privi la o gaură din mănuşă şi căscă. Pianul reîncepu vesel şi săltăreţ, pe când cortina se ridica deasupra scenei luminate, transformată într-un peisaj oriental şi disparat, plin de pagode şi de minarete în acelaşi timp. În mijloc un aparat complicat de gimnastică strălucea în osatura-i metalică sub lumina aspră a rampei. Din dreapta şi din stânga deodată, intrară în scenă două făpturi foarte albe în tricouri negre. Şi Riri cu Baby constatară şoptindu-şi, că cea groasă din dreapta era o femeie, pe când cea slabă din stânga era bărbat. Amândouă făpturile făcură de o parte şi de alta a sălii câte o reverenţă, la care publicul se abţinu de a răspunde. Apoi începură să se caţere cu contorsiuni diverse pe aparatul instalat, îmbărbătându-se reciproc prin strigăte pe care Baby le credea limba vorbită de locuitorii peisajului de pe decor. Deşi perechea nu părea încă obosită, se opri sărind pe scenă în faţa publicului şi repetă reverenţele, la care, de data aceasta, aplauze blazate răspunseră. Amândouă făpturile ieşiră separate tot pe unde veniseră. Doi servitori intrară, şi fără să ia în seamă publicul, demontară scheletul aparatului, transportându-i fragmentele în culise. Pianistul în aşteptare preluda. Şi, în curând, apăru extrem de zâmbitoare o artistă cu părul şi cu pieptul abundente, şi într-o rochie potrivită culorii fardului de pe obraz şi de pe braţe. Pianistul se opintea în ritmul unui cântec în care artista repeta cu diferite intonaţii numele iubirii pe franţuzeşte. De aceea Radu, printre cei ce-i despărţeau, privea cu înţeles la Sanda, care însă, prea atentă la

spectacol, nu-l vedea şi nu putea răspunde aluziei privirilor. Cântecul se sfârşi într-un ultim refren patetic, peste care crescură aplauzele şi coborî cortina. Lumea ieşea zgomotoasă din sală, în timp ce un uşier fixa pe stâlpul de lângă scenă o placă anunţând o pauză de jumătate de ceas.

Publicul, scăpat la larg, roia prin sala de mijloc către cea de joc. Domnii îşi aprindeau ţigarete şi cucoanele îşi potriveau rochiile. Radu se aşezase pe canapeaua de sub palmier, între mătuşa Cecilia şi Sanda; copiii explorau colţul de sală învecinat. Cântăreaţa de adineauri, cu o ţigaretă în gură, se plimba în sus şi-n jos, strângând pe gât un voal sclipitor de fluturi. De câte ori trecea aproape de canapea, Radu îi arunca câte o privire, pe care o prelungea apoi asupra mătuşii Cecilia şi Sandei ca să vadă dacă îi observaseră îndrăzneala. Privirea repetându-se devenea tot mai evidentă, şi Radu continua jocul, cu toate că aceasta nu-i dădea nicio mulţumire. Mătuşa Cecilia începu un surâs protector şi blajin, şi adăugă. „Ce poamă ai să fii şi tu…” pe când Sanda, care se sculase de pe canapea, strigă din mers mătuşii: „Mă duc pe terasă!” pe un ton atât de aspru, încât Radu rămase năucit. Învârtea între degete nasturele de la surtuc şi simţea dorinţa nestăpânită să meargă cât mai repede după Sanda. De mai multe ori încercă să pornească de pe canapea şi de sub atenţia mătuşii, dar nu-i ajungea îndrăzneala. Un acces de nerăbdare îl învinse şi se grăbi pe urmele Sandei, strigând şi el din mers: „Mă duc şi eu sus”.

De pe terasa părăsită, cum Sanda sta rezemată în coate de balustradă, vedea cerul înnorat deasupra coroanelor de arbori, sub care lumea forfotea pe alei. Se simţea îndurerată şi se gândea la fel de fel de nimicuri, ţinând ochii pe jumătate închişi într-o atitudine gânditoare. Radu, ieşind pe terasă, privi nemişcat o clipă la Sanda şi, fără să-i vadă obrazul, fu convins că plânge. De aceea se apropie grăbit şi în vârful picioarelor de dânsa, ca apoi să se sprijine şi el binişor de balustradă.

Sanda îşi întoarse brusc privirea rece către dânsul: „De ce n-ai rămas jos, că şi aia e jos?” Vocea tremurată dar uscată, părea nepotrivit de liniştită. Radu surprins şi nedumerit, nu mai ştia ce să facă. Se gândi ce bine ar fi, dacă ar putea să spună Sandei măcar: „Mie

îmi face atâta plăcere să stau cu tine!”, dar nu putu să exprime mai mult decât numele ei, pe un ton cât mai rugător şi mai insinuant, şi să rămână lângă dânsa. Sanda nu răspunse.

În vale, aproape de tot, gara se-ascundea sub frunzişuri. Din ciocnituri metalice se înţelegea manevratul vagoanelor. O locomotivă, puful îndesat şi repede, apoi fluieră prelung şi fumul ei alb se ridică dintre arbori. Ieşind din gară, apăru mică şi demodată, târând după dânsa un şir de vagoane de marfă, ude de ploaie.

Radu suferea de întrevederea ce se prelungea zadarnică şi, repetând numele Sandei, voi să-i pună mâna pe umăr. O văzu ferindu-se şi plecând hotărâtă şi o urmări de la distanţă, purtând cu dânsul în suflet un sentiment de dezastru.

Mătuşa Cecilia şi copiii aşteptau la o masă din sala de joc. Noii veniţi sosiră pe rând şi se aşezară pe cele două scaune libere care-i aşteptau alăturate.

Intrând în sală, Radu văzuse pe cântăreaţă care sta la masa [vecină][2], şi de aceea, îndată ce se aşezase pe scaun, începu să-şi păstreze ochii aţintiţi şi pocăiţi asupra mesei de marmură, pe care lista consumaţiilor se încadra în armatura de argint.

Chelnerul aducea pe tavă îngheţata în cinci farfuriuţe imitând forma unor scoici. În fiecare din acestea, îngheţata îşi rotunjea gerul aburit în doi bulgări mici, unul ca o lămâie şi care avea gustul de vanilie şi celălalt roşu şi topindu-se puţin. Baby mânca cu linguriţa plată din bulgărul de vanilie, încercând să-l sculpteze în formă de cub. Riri, interesată de această operaţie, lăsa în farfuria ei îngheţatele gemene să se confunde într-un sirop cu vine galbene şi roşii.

O sonerie anunţă sfârşitul pauzei. Mătuşa Cecilia plăti, şi cu toţii trecură iar în sala de teatru, „Stai tu lângă Sanda,” şi mătuşa Cecilia intră cea dintâi în stal cu copiii după dânsa. Radu ocupa capul băncii şi avea pe Sanda lângă el. Neştiind ce atitudine să ia, recitea programul pe care îl ştia pe de rost. Sanda, care-l citea şi dânsa de pe genunchii lui, îl întrebă cu toate astea despre ce avea să vină acum. Radu-i răspunse tare şi pe nerăsuflate, într-un sentiment de fericire şi de scăpare. Amândoi se priveau jenaţi, când lumina deodată se stinse în sală şi pânza se împodobi cu titlul filmului. Cinematograful

[2] Cuvânt ilizibil în textul scanat

zbârnâia neîntrerupt, tremurându-şi eroii, care se încurcau tot mai adânc într-o acţiune complicată. Mătuşa Cecilia servea copiilor de interpret şi de ghid în labirintul întâmplărilor din piesă. Când pânza se lumină purtând pe dânsa o scrisoare concisă şi explicativă, Radu surprinse pe Sanda care se uita la dânsul; şi privirile întâlnindu-li-se, amândoi zâmbiră. Filmul continua şirul fatal de aventuri, pe când Radu îşi trecea degetele uşoare pe braţul moale şi cald al Sandei, care-l ţinea sprijinit de speteaza dintre locurile lor. De fiecare dată, mişcarea se pierdea în încheietura cotului, unde pielea era umedă şi netedă. O dată Sanda îi prinse degetele în încheietură, şi dându-le numaidecât drumul, se plecă spre dânsul: „Ce fierbinte ţi-e mâna!”

Când ieşiră în parcul întunecat, globurile electrice se aprindeau pâlpâind şi fâşâind. În jurul lor, frunzele late de castan se luminau verzi şi străvezii, repetându-şi formei în umbre uriaşe pe nisip. Havuzul îşi sfâşia neîntrerupt mătasea, în umezeala serii, Riri îşi suflă nasul.

XIII

Dejunul se sfârşea, liniştit şi cotidian.

Pepenele verde trosnea spintecat de cuţitul unchiului Pavel. Pe tava de alamă, din coaja lui netedă şi bălţată, coroana de felii înflorea roşie şi cărnoasă, cu sâmburii negri înfipţi în dantela muchiilor. Când tava se odihni în mijlocul mesei, din povara ce-o împodobea, se ridică un parfum rece şi umed.

Fiecare îşi opera în farfurie felia, din care, sub cuţit şi furculiţă, sângera ţesutul delicat şi apos, când poştaşul, care se auzise deschizând poarta, îşi arătă chipiul şi bluza albă la fereastră. De pe pervaz, Baby aduse gazetele şi o scrisoare pentru Radu. Era de la mama lui. Radu o deschise şi începu tăcut citirea, pe care o isprăvi oftând. Îi scria despre ce găsise la moşie, se plângea că nu primeşte destul de des veşti de la dânsul şi-i amintea că peste două săptămâni trebuia să se întoarcă de începutul şcolii.

Când o sfârşi, mătuşa Cecilia i-o luă din mâini şi-o citi tare. Radu în vremea aceasta privea la Sanda, ca să surprindă efectul veştii plecării.

Ea ascultă foarte liniştită până la sfârşit, şi apoi îşi plecă repede şi adânc capul deasupra farfuriei, în care începu să toace cu cuţitul o bucată din coaja pepenelui.

Radu se sculă de la masă pătruns de sentimentul apăsător, că nişte fraze mult timp amânate trebuiau să fie spuse până într-un termen apropiat. Încercă să se agaţe de vreo idee, dar toate îi cedau sub atenţie, şi i se părea că se îneacă.

În salon Sanda întindea între mâini o jurubiţă desfăcută de mătase, din care mătuşa Cecilia învârtea firul într-un ghem. Unchiul Pavel fuma plimbându-se agitat prin odaie. Din grădină se auzeau ţipetele copiilor şi paşii lor în fugă. Radu privea la Sanda care-şi ţinea cu insistenţă capul plecat. Unchiul Pavel se opri deodată în faţa mătuşii Cecilia şi-i spuse fără vreo altă lămurire. „Şi stai să mai vezi!" Mătuşa Cecilia păru că înţelege din ce conversaţie era ruptă frântura de frază, şi amândoi trecură în birou unde traseră uşa după dânşii. Radu se aşează pe divan aproape de tot de Sanda, rămase cu bărbia-n piept şi cu jurubiţa desfirată înlănţuindu-i mâinile. Din birou soseau, înăbuşite şi apăsate, cele două glasuri împletindu-se în discuţie.

În rochia ei de pânză albastră deschis, cu gulerul şi manşetele albe, Radu o privea pe Sanda atât de aproape, încât mirosul cald al părului şi al trupului se ţesea cu imaginile împreună. Îi vedea gâtul ars, arămiu de soare, pe care puful uşor creştea aproape alb. O şuviţă de păr cu fire negre care se înroşeau în vârf îi acoperea o pleoapă resfirându-i-se peste un obraz. Cum sta cu capul plecat, i se vedeau din ochi doar genele: un colţ de gură i se lăsa în jos. Îi desprinse lanţul de mătase al jurubiţei din mâini şi i le strânse pe amândouă în ale lui. Erau moi şi palide. Radu oftă.

Tăcerea se ţesea învăluindu-i tot mai deasă. O pasăre ciripea afară în soare; din birou glasurile se ridicau din când în când; în bucătărie cânta jupâneasa; şi zgomotele acestea indiferente şi şterse creşteau monotonia tăcerii.

Sanda strânse mâinile lui Radu mai tare, îşi încordă trupul şi ridică încet privirea către a lui. Obrazul îi părea trezit dintr-un vis şi străin de ce-l împrejura. „Îţi pare rău, Sanda, că am să plec?" Ea dădu din cap; avea buzele moi şi ochii lucitori şi larg deschişi. Şi Radu îi văzu

capul aplecându-se iar. Se simţea covârşit de milă pentru dânsa, pentru el, şi se socotea nespus de nenorocit. O mobilă trosni, făcându-i să-şi dea drumul mâinilor.

Tâmplele lui Radu zvâcneau şi-şi auzea valurile de sânge bătându-i în urechi. Pe braţul din poalele Sandei vinele albastre îşi desenau ramurile subţiri de tot. Radu le privi tot mai de aproape, până când nu le mai văzu, răcorindu-şi buzele de pielea întinsă şi alunecoasă. Cum sta neclintit, Sanda-i trecea degetele răsfirate prin păr. Îi simţea buzele uscate prinzând între ele pielea, şi nasul rece şi imobil.

Pendula din sufragerie împărţea în bătăi egale timpul; resortul sfârâi, şi apoi sunară patru bătăi rare a căror vibraţii grave se prelungiră. Vocea nestăpânită a mătuşii Cecilia creştea mereu: din când în când se auzeau clare bucăţi din fraze. Radu simţi pe Sanda mişcându-şi picioarele cu băgare de seamă, ca să nu-i schimbe braţul de sub buze din loc.

„Te faci de râs, Pavele!” se auzi vocea de dincolo a mătuşii Cecilia. Sanda crezu că o picătură i se prelinge înceată pe braţ. Cu mâna care mângâia părul lui Radu, îi ridică aproape de tot de obrazul ei capul şi-i văzu ochii grei de lacrimi. Fără să ştie ce spune, imită glasul mătuşii Cecilia: „Te faci de râs, Radule!” Şi amândoi râseră deodată.

XIV

Sanda rămăsese în pat în dimineaţa aceea. Se simţea leneşă, şi o oboseală plăcută îi amorţea în genunchi şi în pulpe. Patul îi era scăldat în soare, şi ea, cu ochii închişi, lăsa să se depene în voia lor imaginile. Grăbite sau încete, ele se înşirau fără capăt.

În zgomotele liniştite, care pătrundeau prin fereastra deschisă, se ghicea parcă, leneş şi subtil, farmecul unei zile luminoase şi blânde din începutul toamnei.

Sanda-şi întinse un braţ alene, îşi înfundă obrazul fierbinte în pernă şi rămase iarăşi nemişcată. Din când în când, o muscă se apropia de pat, bâzâind tot mai aproape şi mai ameninţătoare, până se lăsa pe obrazul Sandei. Ea o simţea înaintând repede într-o dâră de gâdilituri mărunte, îi era prea lene s-o gonească, şi doar câte-o mişcare reflexă a obrazului speria musca încăpăţânată care revenea.

Paşi uşori, târâiţi în papuci, se apropiau pe covor de patul Sandei. Ea, se întoarse în pat, fără să deschidă ochii; recunoscuse mersul lui Riri. Întinse braţele după dânsa, şi amândouă se aflară sub plapuma caldă şi moale, strânse într-o îmbrăţişare copilărească. Riri privea pe Sanda cu interes şi cu admiraţie. Musca se apropia în serpentine zbârnâite, şi Riri, cu mâinile rotunde şi nedibace, ca s-o gonească, făcea gesturi nemăsurate cu scopul care şi-l propunea şi cu mărimea ei. Apoi privea iar la Sanda cu un zâmbet mulţumit şi prostesc.

Soarele proiecta desenul perdelei pe podea; în razele lui, praful se lumina subţire într-o coloană prismatică şi străvezie.

Riri se simţea îngrijorată de liniştea Sandei; se alipi de dânsa şi, cu gestul ei obişnuit, îi trecu piciorul puţin rece între pulpele fierbinţi şi uşor năduşite, dar şi-l retrase îndată, pe când Sanda de asemenea se trăgea înapoi. Cu genunchiul, Riri atinsese un petec de prosop, pe care-l simţi străin de trupul Sandei şi de cămaşa ei de noapte. Şi amândouă rămaseră intimidate şi nemişcate; una de frica unei explicaţii eventuale şi cealaltă de indiscreţia pe care o comisese. Mătuşa Cecilia chemă pe Riri din odaia de dincolo, la îmbrăcat.

Sanda îşi ridică plapuma în genunchi şi, înnodându-şi mâinile, îşi înlănţui picioarele cu braţele.

Pe tavă, Mariţa îi aducea ceaiul. Ceaşca cuprindea în porţelanul subţire şi împodobit cu scene japoneze, lichidul fierbinte din care se urcau aburi rotunzi. Dulceaţa de coacăze din farfuriuţă se ridica într-un morman mic de rubine. Pâinea cu unt se odihnea între zahăr şi cănuţa cu lapte. Mariţa purta un şorţ alb pe rochia neagră. Sanda-i privi obrazul care se înveselea în ochi şi părea trist în colţurile gurii. Deseori îi admirase părul. Privindu-l de data aceasta, zâmbi, gândindu-se la unchiul Pavel.

Se rezemă într-un cot, ca să mănânce de pe tava aşezată pe scaunul de lângă pat. Zeama roşie şi transparentă a dulceţei curgea de pe linguriţă într-un fir continuu pe pâine. Sanda se gândea la fenomenul care revenea acum în fiecare lună. Îşi amintea de ce avusese în primăvară, atunci, când ieşită din boală, se simţise obosită şi cu dureri de mijloc într-o seară, de frica de peste noapte, de cuvintele liniştitoare ale mătuşii Cecilia şi de cum se trezise a doua dimineaţă moale şi copleşită de lene. Aceleaşi lucruri se repetau acum. Dar

Sanda se obişnuise cu ele şi-şi râdea binevoitoare de ruşinea care-o avusese întâia oară. De data aceasta fusese chiar neliniştită de întârzierea simptomelor. Fără să vrea îşi aduse aminte de Radu, când îl pieptăna cu degetele în capul ce-i apăsa braţul de picior, şi roşi, zâmbind mai departe.

Radu intrase cu copiii în odaia Sandei. După tăcerea singurătăţii, i se păreau toţi trei foarte zgomotoşi.

Radu încuraja pe Riri într-o discuţie cu Baby, despre acrobaţii de la Casino. Era foarte vesel sub loviturile de picioare care i le dădea Baby, roşu la faţă şi supărat. Sanda se-ntindea din pat ca să urmărească gestul dezbaterilor. Amândoi uitaseră de tristeţea despărţirii apropiate, atâta grijă avuseseră să nu-şi mai vorbească între ei despre dânsa, sau chiar să şi-o pomenească în gând fiecare pentru sine.

În mijlocul unei fraze, Radu se ridică şi continuând-o se duse la patul Sandei, aşezându-se pe margine.

Cum discuţia între copii se prelungea sterilă, Baby propuse lui Riri să imite cu dânsa figura de gimnastică despre care era vorba. El îngenunche, iar Riri, care era prudentă, i se sui în cârcă de pe un scaun pe care se căţărase mai întâi. Apoi el se ridică anevoie cu povara sfioasă de pe umeri şi făcu câţiva paşi greoi şi penibili. În râsul general răsunând în odaie, fiecare se excita. Radu şi Sanda văzură pe Baby împreună cu Riri ajunşi în faţa mesei; de după dânsa, deodată, obrazul lui Baby îşi stinse veselia într-o expresie de sforţare şi de spaimă. Riri, îngrozită, fixa cu atenţie picioarele lui, care se încurcaseră în ciucurii covoraşului. Pe când capul lui Baby se cufunda după un moment de luptă sub masă, Riri zbura înspre un colţ al odăii, unde ajunse pe burtă. Apoi îndată apăru de după-masă şi Baby, rostogolindu-se în direcţia opusă, cu covoraşul între picioare. Masa se mai clătina, când izbucniră cele două urlete gemene, care atraseră grabnic pe unchiul Pavel şi pe mătuşa Cecilia.

Unchiul Pavel, iritat, apostrofa pe amândoi copiii violent ca să fie auzit, întorcându-şi capul de la unul la altul, căci fiecare dintr-înşii rămăsese să urle în colţul lui.

Din odaia de dincolo, unde unchiul Pavel aşezase pe copii, fiecare cu o carte în mână, se-auzea, ca ultimă rămăşiţă a incidentului tragic,

nişte sughiţuri grele de parapon.

Mătuşa Cecilia, care asistase fără să intervină, era acum cufundată în ciorapii pe care îi ţesea. Sanda-i privea mâinile uscăţive care împleteau în găurile ţesutului firul de bumbac din urma acului.

Prin reţeaua perdelei umflate de vânt, se vedea cerul limpede şi palid, brăzdat din când în când de zborul vreunei pasări. Câteva frunze moarte, cele dintâi, se desprindeau din frunziş şi-şi legănau alene chihlimbarul prin văzduh.

Mătuşa Cecilia trecuse în odaia de dincolo să caute nişte foarfece. Radu strângea în palma pe care se rezema pe pat, forma piciorului Sandei. Ea privea cu ochii întredeschişi prin fereastră şi părea că ţinteşte un lucru foarte îndepărtat; cu un deget scria în aer cuvinte.

Radu privea floarea unică a tapetului repetându-se acelaşi în ghirlande pe pereţi. Piciorul i se mişca sub mână, şi Radu se gândi că trebuia să fie foarte alb şi lucitor ca şi cum ar ieşi din apă. De aceea, când mătuşa Cecilia se întoarse cu foarfecele ce-i clănţăneau între degete, Radu îşi simţea inima zvâcnindu-l grăbită în gât.

XV

Sanda şi cu Radu jucau dame în salon. Prin geamuri lumina se strecura murdară şi slabă. Afară ploaia încetase de a se mai cerne din cerul acoperit tot de nori groşi, şi doar streşinile se mai auzeau picurând în răstimpuri largi. Răcoarea tomnatecă intrase în odăi, şi Sanda, care fusese pătrunsă de dânsa, îmbrăcase sweaterul[3] verde de lână. Din când în când se oprea din joc şi îşi freca mâinile amorţite de umezeală sau se ştergea la nas. Vremea urâtă îl făcea ursuzi pe amândoi; jucau parcă în silă, căscând des şi schimbând rar cuvinte leneşe.

Prin uşa deschisă, unchiul Pavel trecu grăbit, îndreptându-se spre ieşire. În mijlocul odăii se opri brusc, se întoarse către copii şi stătu la îndoială. Purta costumul de excursie şi şapca de piele; pe unul din braţele mâinilor ţinute în buzunare, avea mantaua verde de ploaie.

[3] Sweater – pulover.

„Veniţi şi voi cu mine la plimbare!”, căci îi era urât să meargă singur pe vreuna mohorâtă prin pădure, cu gândurile sâcâitoare şi dureroase. Copiii fură miraţi de veselia ostentativă din gesturile cuvintele lui. Pe urmă alergară fiecare să-şi caute haina de ploaie.

Când ieşiră în curte, băgară de seamă că mirosul toamnei plutea friguros şi pătrunzător în aer. O găină plouată se scutura zbârlindu-se toată şi dând din aripi. Din gurile deschise în vorbă ieşea abur. Florile începuseră să-şi amorţească culorile; unele păreau că putrezesc sub apa ce o adunaseră în ele; trandafirii troieniseră pământul jur-împrejur cu petale ofilite. O garoafă rămăsese vioaie şi roşie. Sanda o culese şi se miră că nu mai avea niciun parfum.

Vântul aprig de peste noapte împrăştiase din îndoitul şir de castani frunze încă verzi de-a lungul bulevardului. Multe din prăvălii se închiseseră de sfârşitul sezonului. Într-o vitrină părăsită, unde fuseseră în timpul verii pălării, se aduna praful. O floare de catifea roză ieşită la soare rămăsese stingheră sub geam. Pânza unui păianjen se agăţase de dânsa. Câteva muşte moarte zăceau negre într-o farfurie murdară.

Cerul părea că avea să se limpezească atât de albi şi de subţiri deveniseră norii care îl împăturau. Dar Radu văzu alţii, ameninţători şi grei, îngrămădindu-se de după munţi. Unchiul Pavel intrase la băcănie să cumpere şocolată.

În pădure, pe drumul care urca, paşii se încetiniră. Sanda, în umblet, gonise umezeala pătrunzătoare până în oase. Şi ea şi Radu scuturaseră amorţeala posomorâtă şi vorbeau veseli.

Unchiul Pavel, mânat de gânduri biciuitoare, pornise razna uitând pe copii în urmă. „De ce nu lasă pe om să trăiască? Eu de ce nu sunt gelos?” Săpat în făgaşul unui torent, drumul suia printre pietre. Apa îi întâmpina neîntreruptă în cascade sau în vârtejuri, lărgindu-se în bazine sau spumegând strâmtă. Şopotul monoton pe alocurea abia se mai auzea, apoi creştea iar până se stingea sub vâjâitul apăsător al unei cascade. „Mă duc eu în bucătărie, vine după mine; o chem pe Mariţa în odaie, vine după Mariţa! Unde mai vrea să mă-ntâlnesc atunci cu Mariţa!?”

Pe drumul cotit Sanda şi cu Radu abia îl mai vedeau din vreme-n vreme pe unchiul Pavel, între două stânci sau printre crengi. Sanda îşi rezema mâna de umărul lui Radu.

Pădurea se pătrunsese de toată ploaia. Din crengile negre de umezeală atârnau, împovărate cu picături mari, frunzele. Verdele lor se făcuse mai palid şi mai străveziu, şi multe zăceau pe pământ deasupra păturii ruginii şi groase a celor din toamnele trecute.

„Şi doar fiindcă bănuieşte; ce-ar face dac-ar şti?" Şi unchiul Pavel îşi grăbea mereu paşii, ca şi cum ar fi vrut să-şi scuture gândurile şi să le lase în drum.

Radu şi cu Sanda se opriseră în faţa zidului de piatră ce mărginea cărarea. În piatră, muşchiul înflorise cu bobi roşii; sub degete apa curgea dintr-însul ca dintr-un burete. Câţiva melci adormiţi îşi lipiseră de zid scoicile. Radu culese unul mare, care începu să-şi scurgă bale. Sanda scârbită se dădu înapoi, dezlipindu-şi mâna de umărul lui Radu, care aşeză îndată melcul într-o gaură din piatră, unde prin aurul lichenului câteva ace de brad se adăposteau. Amândoi porniră mai departe. Sanda se rezemă iar de Radu, şi el din vreme în vreme ridica mâna ei cu umărul şi întorcând capul i-o săruta. Mâna avea pe dânsa picături reci, pe care Radu se încerca să le culeagă cu buzele.

Pe unchiul Pavel îl găsiră puţin mai sus, odihnindu-se pe un bolovan, unde-l primi îngândurat. „Aţi sosit şi voi?" îi fu întrebarea, pe un ton ca şi cum s-ar fi întâlnit din întâmplare. Pe urmă, fără să mai ia seama la ei, le făcu loc pe piatră; şi după ce le dădu pachetul de şocolată, îşi măcină înainte gândurile. Sanda desfăcu din pachet hârtia albastră, pe care sta numele fabricii în litere de aur, pe urmă ţipla, şi dintr-însa ieşi dreptunghiul învelit în argint. Îl rupse în trei bucăţi, din care oferi una unchiului Pavel. Dânsul o privi o clipă nedumerit şi pe urmă o refuză cu un gest amărât, în care părea că se oglindeşte o renunţare la toate bunurile pământeşti.

Sanda şi cu Radu păstrau o tăcere intimidată. Amândoi priveau drept înaintea ochilor frunzişurile care se adânceau în depărtări, tot mai dese şi în planuri succesive.

Deasupra capetelor lor se auziră în arbori lovituri foarte uşoare şi mărunte. Liniştea păru că se trezeşte încet. Şi cum loviturile se înteţeau înţeleseră că începuse ploaia. Se sculară tustrei, plecând înapoi la vale.

Hârtiile în care fusese învelită şocolata rămaseră lângă bolovan,

mototolite în noroi.

Când ajunseră la curtea casei, se aprindeau pe stradă felinarele. Ploaia se mai potolise, ţârâind metalică pe acoperiş. Pe prispă îşi scuturară ghetele lovindu-le de lespezi, şi apoi intrară zgomotoşi în odaia luminată, unde masa pusă îi aştepta albă.

XVI

După-masă ploaia se amestecase cu vântul, care o făcea să biciuiască subţire geamurile. Mătuşa Cecilia luase pe Baby şi pe Riri din sufragerie ca să-i ducă la culcare. Unchiul Pavel, după ce se plimbase în jurul mesei fumând o ţigaretă, plecase în odaia lui.

Radu sta la fereastră. Afară, în noapte şi-n ploaie, se ghiceau abia arborii ca de funingine, scuturaţi de vânt. În curte se adunaseră băltoace în care se reflecta o lampă de petrol, aprinsă în bucătărie. Totul era umbrit de întuneric şi tulburat de picăturile ce se umflau sau se prelungeau pe geam. Pe mâna în care se sprijinea de pervaz, Radu simţea urmele vântului de afară prelungindu-se în odaie.

Lampa din sufragerie lumina liniştită din para-i mată, adăpostită sub abajurul de mătase verde, masa albă de pe care fuseseră ridicate farfuriile şi tacâmurile. Marginile odăii rămâneau în penumbra înverzită de mătasea din jurul lămpii.

Sanda sta la masă cu capul sprijinit într-o mână, cu care se mângâia prin păr. Din revista ilustrată care îl era deschisă sub ochi, privea la poze ţinând un deget între două foi şi jucându-se cu marginea paginii. La fiecare întorsătură de foaie, Radu îi auzea fâşâitul de hârtie.

Un personaj important ocupa o pagină întreagă a revistei. Sandei i se păru că seamănă cu unchiul Pavel şi chemă pe Radu ca să-i ceară părerea.

Peste umerii Sandei, Radu vedea ilustraţiile alternându-se pe hârtia lucitoare. Vântul, ameninţător sau plângăcios, se împingea în fereastră zguduind-o. Părul Sandei se umfla în fire afânate aproape de obrazul lui Radu. Lumina trecând prin ele le iriza uşar. Uitând de ilustraţiile care se succedau în revistă, el privea la păr şi la ceafa pe care se modela începutul şirei spinării. Sanda fredona între dinţi. Radu se

aplecă încet şi, fără ca ea să bage de seamă, sărută uşor suprafaţa părului, printre vârful firelor, care-l gâdilară buzele. Câteva clipe rămase nemişcat, neîndrăznind să răsufle şi aşteptând o mişcare a Sandei. Ea întorcea o pagină.

Obrazul lui Radu se îngropă în păr; îl simţea pe pleoapele închise şi pe nările înfiorate. Gura i se pierdu în mişcări ale buzelor, care mângâiară un colţ al pielii de pe gât. I se păru că o aude pe Sanda fredonând mai tare şi pe urmă simţi că dânsa se scoală de la masă.

Îl privea în faţă speriată rezemându-se de masă. Părul răsfirat îi dădea în obraz şi parcă-i crescuseră ochii. Luase mâna lui Radu de pe speteaza scaunului şi o frământa între degete. El i le simţi reci şi năduşite şi deodată, în palmă, i se înfipseră unghiile tot mai tare. Gura Sandei începu să tremure; muşchii din obraz se crispară; ochii clipiră repezi umplându-se de lacrimi şi Radu o auzi plângând. Voi să se apropie de dânsa; dar ea îl împinse brusc şi trecu spre uşă. „Lasă-mă”, şi el o văzu ieşind cu batista strânsă în pumn.

În odaia de culcare întunecoasă încuiase uşa după dânsa. Se trântise pe pat, vrând să dea în fine drum slobod lacrimilor. Dar văzu că nu mai plânge cu aceeaşi poftă ca la început. Din lacrimi îi mai rămăseseră doar pleoapele înfierbântate şi ude, şi gâtul sonor înghiţind în sec. Picăturile din ochi se scurseseră grele pe obraji şi acum le simţea sărate în colţurile gurii. Fiindcă era înfundată cu capul în pernă, încercă să mai izbucnească o dată în lacrimi. Dar nu putu decât să-şi contracteze tot obrazul şi să-şi strângă cu necaz pleoapele, cu toate că se încurajase gemând de două ori câte un suspin slab în perna surdă.

Se sculă de pe pat aşezându-se pe marginea lui, cu amândouă mâinile în poale. Cu gura întredeschisă, îşi simţea saliva lipicioasă şi răsufletul des şi cald pe buzele umede.

Consolarea i se aşternea încet pe suflet. Învălmăşagul gândurilor se limpezea pe nesimţite. În întuneric începu să desluşească dreptunghiul alb al uşii din faţa ei. Se gândi că desigur nimeni nu putuse observa lucrurile ce se întâmplaseră până acum, şi aceasta o uşură. Îi trecu prin minte că la drept vorbind nici nu avea de ce să plângă. Deodată îşi închipui mutra speriată de adineauri a lui Radu sub lumina verzuie

din sufragerie şi i se făcu milă de dânsul. Răsufla zgomotos prin nasul astupat. Rătăcise batista în pat şi o căuta acum prin întuneric. Fiindcă nu o găsea, se sculă de pe pat şi bâjbâind dădu de butonul electric. Lumina se aprinse peste ochii orbiţi şi încă puţin îndureraţi. Batista era umedă de lacrimi şi Sanda suflându-şi nasul se îndreptă spre oglindă unde şi-l văzu roşu şi lucios. Ochii se ascundeau sub pleoapele umflate. Răcorindu-şi obrazul cu prosopul muiat în apă, se gândi la buzele ce-i apăsaseră pe gât şi care o făcuseră să plângă; şi băgă de seama că din amintirea sărutatului de adineauri, acum nu mai păstra decât o mulţumire vagă, de care se ruşina puţin.

Sandei îi era sete. Trecând prin coridor spre sufragerie, auzi prin ploaia de afară o trăsură care trecea plescăind în bălţoace, şi şi-o închipui udă în noapte.

Prin crăpăturile uşii, se vedea că în sufragerie arde încă lumina. Intrând se pomeni faţă-n faţă cu Radu, care stătea în picioare în mijlocul odăii. Zâmbind intimidată şi evitând privirea lui Radu, care şi el o evita pe a ei, se duse înspre bufet şi umplu un pahar cu apă. Radu se plimba neliniştit cu paşi mari. În tăcerea odăii, apa din pahar scădea în înghiţituri gâlgâite. Sanda îl aşeză apoi gol pe bufet, şi, cum tăcerea devenea nepotrivit de tragică cu situaţia, se întoarse cu glas liniştit către Radu: „Noapte bună… Nu te-ai culcat încă?” şi-i întinse mâna. Când Radu i-o strânse, Sanda o ridică atât de sus, încât dânsul îi atinse degetele cu gura. Cu capul plecat, ea-l privea printre gene.

XVII

În locul Mariţei, servea bucătăreasa la prânz. Masa era atât de tristă şi de tăcută, încât fiecare se temea să facă cel mai mic zgomot izbind furculiţa sau cuţitul. Mătuşa Cecilia lipsea. Între Radu şi Sanda se aşezase unchiul Pavel; era încruntat şi mormăia distrat, din când în când, cuvinte între dinţi. Fără să ştie de ce e vorba, Riri şi Baby simţeau că se întâmplase ceva grav în familie, şi mâncau serioşi. Sanda era dusă pe gânduri. Dimineaţa, ieşind din baie se oprise în coridorul ce da în bucătărie ca să schimbe apa din vasele cu flori, înainte de a le duce înapoi în salon. Mătuşa Cecilia trecuse pe lângă dânsa în zor şi intrase în bucătărie, deschizând uşa cu toată greutatea

trupului. Şi Sanda îşi amintea, că tocmai când îşi ştergea mâinile ude pe şorţ, auzise un ţipăt al mătuşii Cecilia din bucătărie prelungindu-se într-un zgomot mare de farfurii răsturnate şi sparte. Prin geamul uşii trecuse mutra speriată a unchiului Pavel, cu mâinile astupându-i urechile. Sanda se refugiase în odaia de baie şi de acolo desluşise paşi forfotind şi voci amestecate: a unchiului Pavel dezolată, a Mariţei obraznică şi a mătuşii Cecilia ţipătoare. Când îndrăznise să iasă din odaia de baie, scandalul se liniştise după câteva pocnituri succesive de uşi. Cu frică şi cu băgare de seamă mersese până la bucătărie, şi cum uşa era deschisă văzuse locul părăsit, cu cioburile farfuriilor risipite pe ciment. Bucătăreasa crăpa lemne în curte; pe maşina de gătit capacul unei cratiţe se ridica. Pe masă rămăseseră, între o bucată de carne crudă şi nişte pătrunjel tocat, ochelarii unchiului Pavel.

În salon găsise pe Radu şi pe copil strânşi la un loc, tăcuţi şi speriaţi.

În paharele Sandei şi a lui Radu, unchiul Pavel, zăpăcit, turna întruna vin. Ei, intimidaţi, îl beau cu înghiţituri largi.

Afară, prin fereastra deschisă, se vedea, liniştită şi plină de soare, una din ultimele zile frumoase ale toamnei. Vântul moale abia făcea să fluture câte o singură frunză din vârful arborilor. Cerul era limpede şi lăptos. Rândunelele începuseră să zboare grele. Sanda se simţea ameţită de vin. Unchiul Pavel îi umpluse iar paharul, pe care ea îl duse la buze distrată. O găină care ouase, cotcodăcea neîntrerupt în curte. De pe scaunul lui, Radu vedea ca într-o ceaţă dealurile aurii ca de miere. Ştia că pe dânsele iarba cosită se insteia toată cu brânduşele înflorite de curând. Cu o zi înainte culesese cu Sanda împreună o grămadă, care acum fusese risipită în vasele de prin odăi.

Unchiul Pavel întinzându-se după o bucată de pâine, îşi trecuse mâneca hainei pe sub nasul Sandei. Ea băgase de seamă că mirosea a ceapă, şi cum se gândi la Mariţa când ieşea roşie şi cu ochii lucitori din odaia unchiului Pavel, se-nveseli peste măsură. Radu lăsase să-i cadă cuţitul pe jos şi-l căuta pe sub masă. Sandei i se păru lucrul atât de comic, încât abia se putu opri să nu izbucnească de râs. Căuta cu ochii privirea lui, ca să zâmbească împreună.

Un trandafir alb, stingher într-o glastră înaltă de pe bufet, se

deschisese învolt ca un bujor. Câteva foi i se desprinseră deodată şi căzură pe marmură cu un zgomot uşor care, în tăcerea din odaie, îi făcu pe toţi să privească într-acolo.

Bucătăreasa adusese farfuria cu struguri. Ciorchinii îmbrobonaţi cu boabele grele şi tulburi, se odihneau unii peste alţii. Pe rotunzimile netede, aurii, vinete sau ruginii, picături de apă sticleau. Fiecare îşi alese ciorchinele, care-i atârna greu între degete. Unchiul Pavel mesteca boabele fără să scuipe nici sâmburii, nici pieliţa, grăbit să isprăvească. Sanda, jucându-se, strivea între dinţi coaja care plesnea şi din care zeama dulce şi tămâiată i se strecura în gură cu carnea alunecoasă şi rece.

Porumbeii gârâiau, adunaţi pe şindrila magaziei de lemne; deodată cu toţii se împrăştiară şi unul îşi fâlfâi zborul aproape de fereastra deschisă din sufragerie, de unde i se auziră aripile bătând aerul.

Ciorchinii se despuiau. Radu privea la al lui, care îşi arătau ramurile verzi şi scurte ale scheletului. În lumină, boabele câte mai rămăseseră deveneau transparente, cu sâmburii întunecându-le mijlocul, şi Radu, care băuse şi mai mult decât Sanda, se înduioşa privind la ciorchine, ca şi cum ar fi avut legături tainice cu făptura Sandei.

Unchiul Pavel sfârşise. Îşi trânti şervetul mototolit pe masă răsturnând un pahar gol, şi plecă. Uşa de la salon se închise după dânsul; copiii ştiau că acolo stătea culcată mătuşa Cecilia. Trecuseră în salon şi se mirau că nu se auzeau din odaia alăturată nicio şoaptă de discuţie.

Sanda se întinsese pe divan. Îşi simţea picioarele moi şi i se părea că tavanul urca şi cobora, întunecându-se sau luminându-se. Copiii se rugau de Radu şi de dânsa, să vină cu ei în grădină. Le era la amândoi dor să scape în curtea largă, unde puteau vorbi tare fără grijă. Ca să-l convingă, se agăţau de Radu, trăgându-l de mânecă sau de pantaloni. Sanda râdea de dânşii înfundat; râsul creştea gâlgâindu-i în gât sau scuturându-i doar umerii. Pe urmă se tăvăli pe divan şi se ridică iar în sus ca să privească mai departe. Răutăcioasă şi bănuitoare, Riri, zguduindu-l pe Radu, îi zise: „Înainte cum veneai cu noi?” El se înfurie brusc şi-i împinse pe rând afară, pe când Sandei, care nu se mai putea opri din râs, i se umflau vinele frunţii şi i se udau ochii.

Când Radu se întoarse la dânsa, era potolită. Pufăi încă o dată într-un chihăit trecător şi, sculându-se de pe divan cu faţa liniştită, oftă uşurată.

Amândoi rămăseseră singuri. Pe pervazul însorit al ferestrei vântul aşează în treacăt o frunză galbenă. Radu simţea o îndrăzneală necunoscută până atunci, fiindcă în zăpăceala lui îi pierise sensul consecinţelor şi al responsabilităţii. De aceea, cum Sanda îşi potrivea în oglindă pieptănătura cu amândouă mâinile, el veni pe la spate şi i le culese din păr în ale lui. Îi simţea coastele prinse între coate. Ea îşi lăsă braţele moi, pe care Radu i le încrucişă pe piept sub apăsarea mâinilor. O clipă îşi văzu capul aproape lipit de al Sandei în oglinda în care se repeta salonul, şi închise ochii.

Îşi rezemă bărbia de umărul Sandei, simţind că trupul ei i se încredinţa tot mai apăsător pe piept. Amândouă capetele îşi amestecau părul. Mâinile lui Radu începuseră să mângâie pânza bluzei. Şi când el îi ajunse obrazul cu buzele, Sanda îşi răsturnă capul pe spate.

Gura se apasă în voie în carnea obrazului. Sărutarea lungă încetă într-o răsuflare, reîncepu în acelaşi loc şi continuă pe urmă într-un şir mărunt, căutând gura Sandei. Când o ajunse, capul Sandei se feri parcă trezit din somn. Doar un colţ al gurii se simţea sub buze, şi sărutarea înţepeni într-o odihnă încordată a celor două capete. Cu un zgomot uscat vântul împinse puţin frunza ofilită de pe pervaz. Amândoi deschiseră ochii şi se văzură în oglindă, desprinzându-şi trupurile unul de altul.

Radu se aşezase pe divan cu capul îngropat în palme şi cu coatele sprijinite în genunchi. Sanda îşi potrivea iarăşi părul în oglindă.

Soarele coborând înspre apus, îşi urcase pe încetul razele, de pe podele pe divan. Radu se simţea acum foarte treaz. Mulţumirea i se tulbura de o nelinişte vagă. Sanda se aşează lângă dânsul şi el nu se mişcă din loc. Neatenţia lui o făcea să se simtă ca şi singură. I se părea că din atitudinea lui reiese că ea-i vinovată. Îi mângâie mai întâi mâinile în care el îşi adăpostea obrazul; pe urmă degetele i se strecură între palmele şi capul lui şi-l simţi greu ridicându-l. Deodată Radu şi-l ţinu singur drept, cu privirea nesigură asupra Sandei, şi cum ea i-l mişca încet încoace şi-ncolo, i se păru o clipă că ţine între mâini o

jucărie. Bluza Sandei se desprinsese pe piept dintr-un nasture; Radu privi într-acolo, şi ea roşi fără să se încheie. Bluza era albă şi transparentă; printr-însa se zăreau colţurile cămeşii şi două crizanteme brodate îi înfloreau pieptarul.

Sanda purta în jurul gâtului un lanţ foarte subţire de aur, de care sta spânzurat smalţul lucios şi verde al unui trifoi. Radu îl luă între degete; apoi mâna lui alunecă peste nodurile mici ale lanţului până la inelul încuietoarei. Sub apăsarea braţului, capul Sandei se apropie fără împotrivire. Radu se văzu într-unul din ochii ei. În pupilă, imaginea lui se încadra diformă şi comică. Dar pleoapele Sandei se lăsară peste oglinzile ochilor, şi feţele amândouă se lipiră una de alta prin buzele îmbinate. Sub cele mişcătoare ale lui Radu, Sanda le strângea pe ale ei muşcându-le. Unchiul Pavel se auzea şoptind în odaia de dincolo. Încet-încet buzele Sandei se desfăcură cărnoase şi umede. Sărutarea se făcea tot mai apăsătoare. Sanda gemu înfundat, şi gura i se deschise sub aceea a lui Radu, ca un rod copt. De dincolo se auzi un ţipăt lung, din care Sanda nu putu ghici dacă e un râset sau un plânset. Uşa scânci întredeschisă, făcând pe Sanda şi pe Radu să se despartă pe nepregătite, îmbrâncindu-se pe divan. Vocea unchiului Pavel era speriată: „Un pahar de apă pentru Cecilia!”

Sanda se sculă liniştită şi ieşi ştergându-şi gura cu dosul mâinii.

În bucătărie, o găsi pe Mariţa aplecată peste nişte boccele, în care îşi strângea lucrurile bombănind. Apa adunându-se rece în pahar, îl aburi.

XVIII

Toamna se furişase vicleană şi aurită.

Cerul devenise din zi în zi mai palid şi zilele îl luminau tot mai scurte. Vântul muced scutura cu aripa-i largă podoaba sunătoare a arborilor. Munţii pârguiţi din zări se arătau tot mai rar, înecaţi toată ziua în adâncimile ceţii amorţite.

Vara se scursese uniformă, în picături grele şi leneşe.

În parc, răzoarele fuseseră despuiate de flori. Câteva tulpini uscate şi cenuşii se mai ridicau dintre bulgării negri de pământ. Pe ziduri,

viţa sălbatică se agăţa în aripi de sânge. Doar iarba, care se răsise, rămânea verde. Hotelul luminat şi zgomotos îşi acoperise într-o noapte ochii nenumăraţi cu coli albastre de hârtie şi adormise.

Se-ntuneca devreme, şi petalele ofilite ale asfinţitului îngheţau pe încetul în cer.

Marginile ultime ale pădurilor de pe culmi se scuturaseră de-a-ntregul, şi copacii nu-şi mai arătau decât scheletele fumurii. Pântecele munţilor se aureau sau se rugineau. Soarele aburit şi galeş arareori zâmbea toamnei aşternută peste lanţurile de înălţimi; şi sub lumina lui încropită, din întinderea de frunze moarte şi putrede, se ridicau mirosuri dulci şi grele.

Zile întregi ploaia se plimba în şoapte mărunte de-a lungul văilor, sau năpădea neîmpăcată şi apăsătoare.

Pe drumurile ce zăceau în noroiul gras, şiruri lungi de care gemeau tărăgănat în pasul greoi al boilor. Turmele coborâseră de la munte trecând în pâlcuri dese, cu clopote şi cu behăituri felurite şi neîntrerupte. Spinările oilor se îmbulzeau de-a lungul bulevardului pustiu.

Podul din apropiere fusese luat de ape; râul, străveziu şi subţire în vară, acum îşi mâna spumegând undele mâloase şi tulburi la vale.

Într-o seară focul pâlpâise în sobă, aducând primele amintiri vestitoare ale iernii, în bâzâitul lemnelor verzi şi în mirosul de brad şi de fum. Limbi nedesluşite şi roşiatice se întinseseră peste zid, în joc tremurat.

Când căzu întâia brumă, văile munţilor sclipiră în giulgiul uşor şi argintiu. Cerul se limpezi într-o ultimă reminiscenţă văratică. Frunzele moarte mirosiră o zi şi mai tare. Apoi vântul aduse de dincolo de munţi nori lungi şi-mpovăraţi.

XIX

Pe când trăsura aştepta la poartă, Radu se pregătea să-şi ia rămas bun.

Cu câteva clipe înainte, ieşind în pridvor, îşi văzuse bagajele identice acelora pe care le luase la venire. Tartanul şi mantalele se-ntindeau peste pielea cafenie a geamantanelor. În faţa lor nu se mai

opri să le numere. Se rezemase de un stâlp al pridvorului. Cerul era mat şi plumburiu; pe dânsul o pasăre zburase încet şi foarte sus. Aerul umed era amorţit şi mirosea a fum. Oftă adânc, încercând să-şi mai uşureze neliniştea, de care se temea să nu-l sugrume. Din curtea vecină se auzea cântând o armonică. Era paznicul casei de unde plecaseră stăpânii. Melodia se târa veche şi melancolică. Radu era atât de adâncit în întristare, încât nu mai putea să o cerceteze, uitându-i din când în când chiar motivele.

Cu toţii stăteau în picioare în salon. Tăcerea, pe care nimeni nu avea cu ce să o întrerupă, îi apăsa pe toţi. Pentru ca să vadă pe Radu înainte de plecare, mătuşa Cecilia ieşise din odaia ei. Era mai verde şi mai uscată la faţă decât oricând şi pleoapele-i purtau cearcăne vinete. Bagajele fuseseră urcate în trăsură. Unchiul Pavel, cu pălăria în cap, privi la ceasornic. Mătuşa Cecilia îl strânse pe Radu în braţe şi-l sărută pe frunte. Când isprăvi, Radu îi văzu în ochi lacrimi. El ştia de ce e tristă, o înţelegea şi-i fu milă de el însuşi. Copiii i se agăţară pe rând de gât. Sanda îşi muşca pieile de la un deget privind la covorul de pe jos. Radu o evitase toată ziua, neîndrăznind să-i vorbească. Când voi să-şi la rămas bun şi de la dânsa, o auzi că-i spune: „Nu, că vă duc până la poartă”. Glasul unchiului Pavel se amestecă: „Nu vii cu noi la gară?” Şi Radu şi cu Sanda simţiră o ultimă mulţumire.

Trăsura înainta de-a lungul bulevardului, hodorogind înceată între cele două şiruri de castani, săraci de frunze. Fiindcă Radu nu avea să-i mai vadă multă vreme, i se părea că-i vede acum întâia oară. Câteva picături de noroi săriră de pe roţi în trăsură. Sanda, aşezată la mijloc între unchiul Pavel şi Radu, vedea spinarea birjarului în stofa roasă şi fără culoare. I se părea că tot ce vede şi ce aude se petrece foarte departe şi sub ceaţă. Îl simţi pe Radu oftând lângă dânsa şi începu să-l consoleze, bătându-l uşor pe mâna ascunsă sub cutele mantalei de ploaie. Radu îi vedea doar un colţ de obraz din profil; pălăria îi umbrea ochii, şi gulerul hainei îi flutura în vânt peste buze. Nasul i se înroşise puţin de frig, şi Radu privindu-l se întristă şi mai tare.

Unchiul Pavel, Sanda şi cu Radu se plimbau pe peron toţi trei în acelaşi rând, aşteptând trenul. Pe dealul care se vedea că începe să

urce dincolo de calea ferată, un petec umed de pădure, desfrunzit pe-alocuri, devenise găunos ca un burete. Începuse să se însereze. Peste şine trecea din când în când, câte un lucrător bălăngănind în mână o lanternă. Peronul era aproape gol. De câte ori ajungeau în mersul lor la unul din capetele lui, vedeau un şir îndesat de ţărani tăcuţi pe o bancă. Unul dintr-înşii dormea sprijinit de umărul vecinului. La câţiva, vârful ţigaretei începuse să lucească în amurgul crescând.

În faţa unui birou luminat şi cu uşa deschisă se auzea ţăcănitul telegrafului. Impiegaţi trecând câteodată prin faţa lămpii, îi ascundeau, negri, lumina. Un clopot începu să bată la intervale egale două lovituri în tonuri diferite. Vânzătorul de gazete şchiop ieşise pe peron. Hamalul cu bagajele lui Radu le ridicase de pe jos, încărcându-le în spinare. Gara tăcută se dezmorţi deodată; lămpile electrice se aprinseră; funcţionari începură să se plimbe în sus şi-n jos, vorbind tare. Un ochi roşu începu să licărească crescând din depărtare. Trenul se desluşi în cenuşa albastră a serii, cu fumul alb izvorând în ritmul trepidaţiilor. Gara tremură. Locomotiva trecu masivă şi grăbită, udă de aburii ce-i ţâşneau dintre încheieturile negre. Ferestrele luminate ale vagoanelor îşi încetiniră defilarea şi trenul înţepeni într-o zguduitură.

Radu îşi văzu bagajele, formând un maldăr, într-un colţ de coridor al vagonului întunecos. Pe urmă cobori, şi înaintând tustrei se opriră în faţa uşii de la vagonul restaurant. La geamul bucătăriei se vedea capul bucătarului sub potcapul alb. Şi tot vagonul luminat o învioră puţin pe Sanda, aducându-i aminte de plecările în străinătate. Radu tăcea. Unchiul Pavel, nerăbdător, îşi luă rămas bun înaintea plecării trenului şi se dezvinovăţi între două sărutări: „Ne aşteaptă Cecilia la masă”. Radu şi cu Sanda îşi strânseră mâna. „Hai, sărutaţi-vă!” le zise unchiul Pavel zâmbind. Şi sub privirile lui distrate şi indiferente schimbară câte-o sărutare fadă şi convenţională.

La întoarcere, felinarele aprinse ale trăsurii întâmpinau întunericul continuu. Şirul dublu de castani care nu se mai vedea sub noapte, se ghicea din fâşâitul frunzelor lui. De la gară se auzi şuieratul semnalului de plecare şi pornitul zdruncinat şi încet al trenului. Sanda, tresărind, îl izbi cu cotul pe unchiul Pavel. „Ce-i Sanda?”, şi ea îi răspunse „nimic” şi avu puterea să-i zâmbească în întuneric. Sub

lumina felinarelor, dârele de roţi din noroiul drumului treceau fără încetare. Unchiul Pavel era posomorât, şi Sanda era mulţumită de aceasta, căci îşi dădea seama că acum lacrimile i-ar fi înecat răspunsul cel mai indiferent.

Baby deschise uşa unchiului Pavel şi Sandei. Ea trecu în grabă prin salon, aruncându-şi pălăria pe divan, şi dădu buzna în coridor. Simţea că nu mai putea stăvili izbucnitul plânsului. Când intră în closet, cu mantaua de ploaie încă pe dânsa, aceasta îşi mai păstra între cute mirosul serii de toamnă. Sanda încuie mai întâi cu grijă uşa şi aprinse electricitatea. Întristarea o ameţea; îşi rezemă fruntea de zid. Lacrimile izvorâră mari şi alunecară de-a lungul obrajilor fără nicio contracţie a feţei. Plângea liniştită şi fără zgomot, căutându-şi batista în buzunar. Tristeţea îi era atât de adâncă, încât nu o mai întrupa în vreun detaliu al despărţirii; ştia numai că grunjii din varul zidului rece îl înţepau fruntea.

Baby şi Riri se auzeau jucându-se prin coridor. Sanda îşi dezlipi fruntea de zid. Se gândi că era târziu şi că ceasul mesei se apropia. Lacrimile se uscaseră şi durerea reîncepuse mai grea şi mai înecăcioasă. Copiii erau tot pe lângă uşă. Sanda se întoarse şi trase de mânerul lanţului de la rezervor, ca zgomotul apei să fie auzit. Apa se îmbulzi într-un vârtej clocotitor. Sanda o lăsă să se astâmpere. Se juca cu trifoiul de smalţ verde de la gât între degete, ascultând tristă şi indiferentă, cum rezervorul se umplea iarăşi.

Descuie uşa încet, stinse electricitatea şi ieşi în coridor.

XX

Mama lui Radu se întorsese de la moşie. În casă se scutura. În mirosul de naftalină al odăii cu perdelele lăsate, fără covoare şi cu tablourile din zid învăluite, Radu citea, aşezat în fundul unui fotoliu acoperit cu pânză albă.

Mobile grele scârţâiau împinse într-o odaie îndepărtată. Jupâneasa care spăla geamurile din sufragerie, cânta fals şi obidit, acelaşi început de cântec demodat. De fiecare dată Radu avea o impresie de mediocritate înăbuşitoare. Pe pian stratul gros de praf era pe alocurea

brăzdat de urma unui deget. Ciorchinele de cristal al candelabrului ce se anina de tavan, fusese îmbrobodit în tifon roz.

Radu închise cartea şi o privi îndelung. Legătura verde, soioasă şi pătată de cerneală, păstra o amintire de plictiseală severă. Într-un colţ sta scris numele unui coleg, caligrafiat cu grijă şi ros de vreme. Radu se gândi la clasa umedă şi murdară.

Deschise iar cartea şi citi.

Din depărtare sosea glas obosit de precupeţ. Soarele luminând prin perdelele de pânză, îngălbenea zidurile. Un stol de vrăbii, într-un arbore din apropiere, ciripea fără întrerupere.

Radu aşeză cartea pe genunchi, se lăsă pe spate şi ridicând privirea către tavan, închise încet ochii. Sub pleoape îi trecu limpede chipul Sandei; ţinea în mână stropitoarea verde şi o ciocnea râzând de a lui. O clipă crezu că mirosul pământului umed în asfinţit, se urca din răzoare până la dânsul. Şi Radu, plecându-şi iară privirea în carte, citi dus pe gânduri.

L. I. Caragiale şi I. Gherea